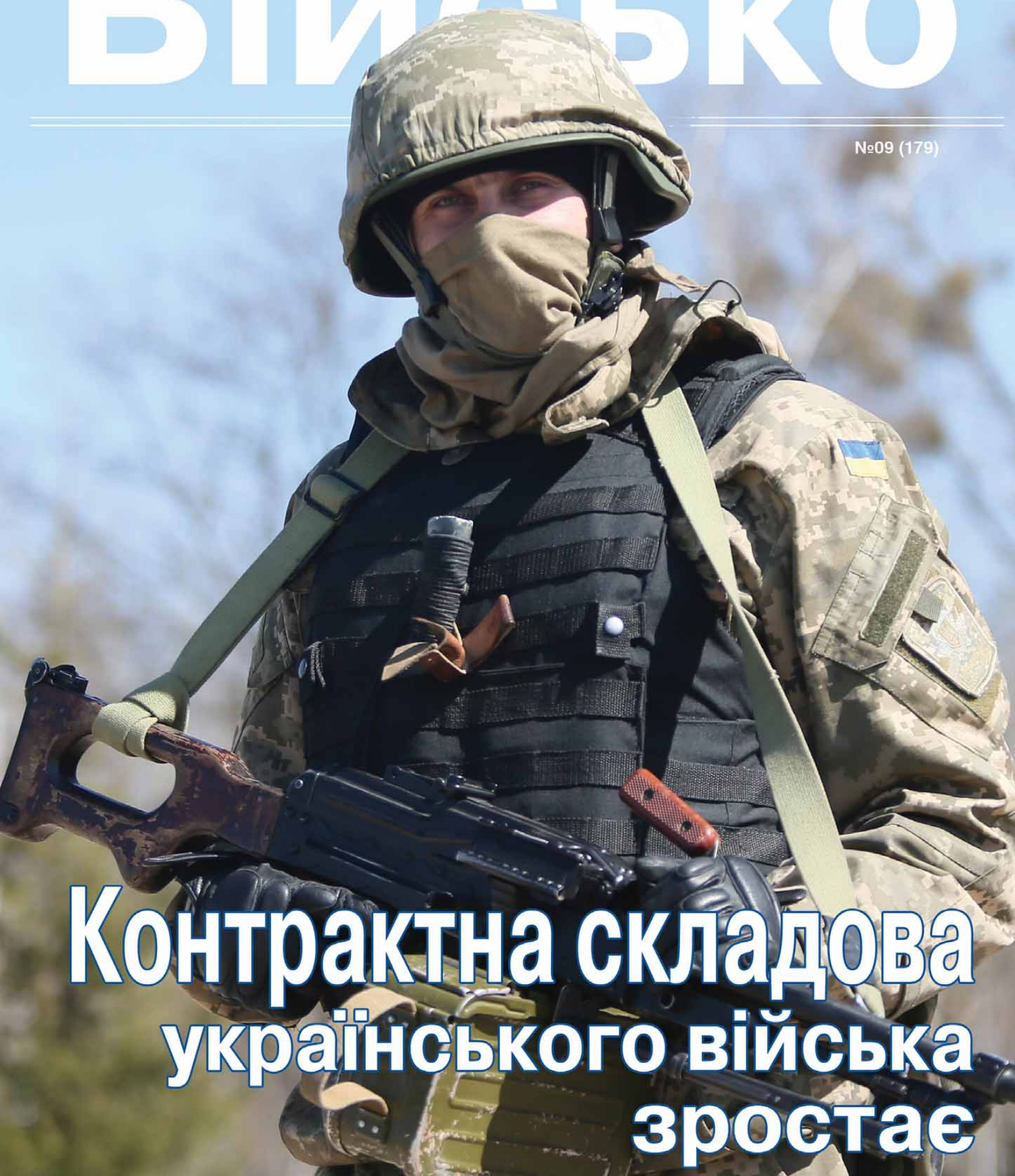

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ, ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!

ВЕРЕСЕНЬ 2015

У К Р А Ї Н И Військо

№09 (179)

**Контрактна складова
українського війська
зростає**

**Президент України –
Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України
ПЕТРО ПОРОШЕНКО:**

Наші Збройні Сили, Національна гвардія, прикордонники заслужено успадкували – військову славу тих українців, які під час Другої світової захищали Вітчизну у лавах Червоної армії. Захищати Вітчизну ми вчимося і на їхньому досвіді. Рівно як і на досвіді Війська Запорозького, Січових стрільців і вояків УПА. І вже на власному героїчному досвіді Вітчизняної війни чотирнадцятого року.

ЗМІСТ

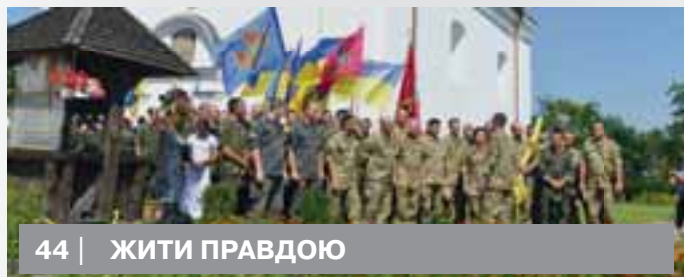
- 2 | ХОРОБРІ СЕРЦЯ**
Той, хто пройшов крізь пекло донецького аеропорту
- 6 | НА ПЕРЕДОВІЙ**
Підполковник у погонах... лейтенанта
- 8 | НА ЗАХИСТІ БАТЬКІВЩИНИ**
Найкращі сини України
- 11 | КНИГА**
Сто днів полону Валерія Макеева
- 12 | СПОГАДИ ПОЛОНЕНИХ**
Незламні
- 18 | ТОПОГРАФІЯ В АТО**
Карта живе один бій
- 22 | ТВОЇ СИНИ, УКРАЇНО!**
Офіцер із великої літери
- 28 | НАЙМОЛОДША ЖЕРТВА ВІЙНИ**
«Руський мир» для українських немовлят
- 32 | РОСІЯНИ ПРО УКРАЇНУ**
«Російський солдате, кидай рушницю, йди додому!»
- 35 | ТЕХНОЛОГІЇ ПРОПАГАНДИ**
Інформаційна експансія Росії
- 38 | НАЦІОНАЛЬНІ ЦІННОСТІ**
Історичні факти проти кремлівської брехні
- 44 | РОЗВІНЧУВАННЯ МІФІВ**
Жити правдою
- 50 | ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ**
Ігри патріотів
- 54 | ДОПОМОГА АРМІЇ**
Справа честі
- 58 | ВІЙСЬКОВА МЕДИЦИНА**
Відповідальні за життя
- 60 | ВІДЗНАКИ ДЛЯ ГЕРОЇВ**
Нагороди за мужність
- 62 | АРМІЙСЬКИЙ СПОРТ**
«Містер Батерфляй»: зірка, що засяяла в Баку

8 | НАЙКРАЩІ СИНИ УКРАЇНИ

22 | ОФІЦЕР ІЗ ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ

44 | ЖИТИ ПРАВДОЮ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник:
Міністерство оборони
України

Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59
mail: viysko2012@ukr.net;

Електронна версія:
<http://www.viysko.com.ua/>
© «Військо України», 2014
Підписано до друку:
24.09.2015 р.

Наклад: 2569
Віддруковано
ТОВ «Інтер Прінт 1»
Передплатний індекс: 74101
Передплату можна оформити
в усіх поштових відділеннях
зв'язку
Свідоцтво про державну
реєстрацію:
КВ № 827 від 12.07.1994 р.

Головний редактор:
Валентин БУРЯЧЕНКО.

**Заступник головного
редактора:**
Андрій МИРОНЧУК.

Відповідальний секретар:
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ.

Начальники відділів:
Олександр БІРЧЕНКО,
Руслан ТКАЧУК,
Володимир КОСЕНКО,
Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО.

Спеціальні кореспонденти:
Сергій БАСАРАБ,
Юрій КУЗНЕЦОВ,
Галина ЖОЛТІКОВА.

Кореспонденти:
Валерія СОКОЛІК,
Дар'я ЧІГАРЄВА,
Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ.

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформагентств і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливе лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

ТОЙ, ХТО ПРОЙШОВ КРІЗЬ ПЕКЛО ДОНЕЦЬКОГО АЕРОПОРТУ

За особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність Військовій присязі Президент України нагородив «кіборга» Остапа Гавриляка, бійця 80-ї аеромобільної бригади, орденом Богдана Хмельницького III ступеня

Коли розпочались події на Сході України, Остап чекав на призов, бо вважав, що має стати на захист Вітчизни. Та повістки не було, тож Остап сам пішов до військкомату. Свого часу служив строкову в Прикордонних військах кінологом. Але у військкоматі сказали, що наразі кінологи не потрібні. Потрібні були стрільці, кулеметники, льотчики та інші військові спеціальності.

Остап зазначає, що служба в армії навчила його багатьох речей, та головне – навчила дисципліни й виховала мужність.

– Чи досвід, набутий в армії, тобі допоміг у зоні АТО?

– Так, звичайно. Хоча служба в армії і бойові дії – це дещо різні речі. Що саме допомогло? Насамперед витримка допомогла. Терпіння. Вміння слухатись командира, дотримуватись субординації. Командир завжди має рацію. Хочеш чи не хочеш, але мусиш виконувати накази.

– Коли ти прибув у зону АТО?

– 9 листопада 2014 року. Були виїзди. Нічого особливого. А 6 січня 2015 року потрапив у донецький аеропорт.

– З якими думками їхав в аеропорт, адже ти знав, що там відбувається?

– Так, знав, але мій обов'язок – змінити товаришів, які там простояли свій термін. Вони відбули в ДАПі два тижні, тож ми мусили їх замінити. Це була остання офіційна ротація в донецькому аеропорту. Настрій підкосився від того, що сепаратисти нас «шмонали» і виставляли свої умови, що ти можеш брати із собою на війну. Це смішно.

– Що не дозволяли провозити із собою?

– Не дозволяли везти патрони. 30 патронів лише. І це на два тижні. По два патрони на день?! Як так можна воювати, якщо подумати логічно? Я мав запасний

ствол до кулемета. Забравали, але потім віддали. Перевіряли сумки, дивились, що веземо.

– Аеропорт не був настільки знищеним, коли ми заходили. А от коли виходили з аеропорту, то я подивився на термінал. Справді Сталінград...

Перевіряли колеса. Я ствол заховав в машині під сидінням, але знайшли. Потім віддали.

– **Чи обстрілювали дорогою?**

– Ні, ми нормально заїхали. І коли розвантажувались, то не обстрілювали. Як зайшли в середину, а наші поїхали, то почався обстріл. Кілька «подарунків» прилетіли відразу ж. Все працювало в наш бік: і кулемети, і міномети, і гранатомети, і танки...

Про сон у донецькому аеропорту ніхто не думав

– **Що тебе найбільше вразило? Зруйнований вщент аеропорт?**

– Аеропорт не був настільки знищеним, коли ми заходили. А от коли виходили з аеропорту, то я подивився на термінал. Справді Сталінград... Нема нічого. Самі колони.

– **Де ви ховались під час обстрілів?**

Не було жодного місця безпечного на сто відсотків. По можливості між барикадами ховались, щоб можна було вести бій.

– **Скільки годин на добу вдавалося поспати?**

– Ми спали коли три, коли чотири години. Коли бували сильні бої, то й не спали зовсім. Звикли. Я взагалі про сон не думав.

– **Як готували їжу?**

– Були в нас маленькі балони. І готували на них. Але газ у них швидко закінчувався. Був сухий спирт. Розпалювали під вартою сухий спирт, якщо хотіли чаю попийти. Були консерви. Ми мали що їсти.

– **Чого тобі найбільше хотілось?**

– Нормальної підтримки. Скажімо, як заїжджає їхній танк, то хай би і наш приїхав. Приїздить їхній танк, стріляє. А що ти

можеш зробити з автоматом проти нього? Нічого.

– **Чи спілкувались із хлопцями з інших підрозділів?**

– Стояли поруч. Обов'язково товаришували з побратимами 93-ї, 91-ї, 74-ї бригад. Ділились всім, хто що мав. Якщо когось поранили, байдуже з якої бригади, всі поспішали на допомогу. Ми там всі братами були.

– **Як часто завозили провізію?**

– Завозили воду, продукти харчування раз на кілька днів. Привозили боекомплекти (Б/К – далі. Боекомплект – це кількість боеприпасів, встановлена на одиницю зброї: кулемет, гранатомет тощо або на бойову машину – Авт.). Бувало так: привезли нам Б/К і по ньому відразу ж стріляли. Він здетонував і загорівся. Можна сказати, що до нас не дійшов.

Після наркозу опритомнів в палаті і побачив, що ноги немає

– **Що було найстрашнішим, найважчим у донецькому аеропорту?**

– Дуже важко було витримати газові атаки. І перший вибух був не настільки потужний, як другий. Другий вибух – найстрашніше, що було.

– **Розкажи про перший і другий вибухи.**

– Перший вибух стався 19 січня. Порозліталися всі стіни. Другий вибух пролунав 20 січня близько 14-ї години. Дуже серйозний. Ми були на другому поверсі. Провалилися донизу. Сепаратисти потім розповідали, що перший вибух був еквівалентний 500 кг тротилу. Другий – три тонни. Плюс ще здетонував наш Б/К. Вибух був жахливий.

Орден Богдана Хмельницького Остапу Гавриляку вручали в батьківському домі. Поруч із героєм були його батьки. В їхніх очах крізь сльози світилася гордість за сина

– Скільки вас було і скільки опинилося під завалами?

– Було нас десь 40-50 бійців. Провалилося щось із тридцять.

– Хто вам допомагав?

– Наші хлопці допомагали вибратись з-під завалів. Наклали джгут, тому що в мене нога була з відкритим переломом. Вкололи знеболювальне. Потім знеболювальне не кололи, бо стемніло. Ліхтариком не засвітиш, адже по ньому будуть стріляти. До ранку терпіли.

– Пам'ятаєш, як брали в полон?

– Часом я «вирубувався», але пам'ятаю, як брали в полон. Прийшов їхній лікар. Оглянув, надав медичну допомогу, тобто дав кожному з нас знеболювальне.

Дали цигарок покурити, бо в нас своїх не було. Забрали в машину і повезли в Донецьк на базу. Там посадили в «швидку» і завезли в донецьку лікарню. Ногі мені не врятували. Медичну допомогу надавали нормально, а медперсонал до нас ставився, як до всіх пацієнтів.

– Тебе після операції в палату поклали?

– Так. Мені дали наркоз, прооперували. Після наркозу опритомнів в палаті. Побачив, що ноги немає. Привезли інших товаришів, яких також прооперували.

Не було жодного місця безпечного на сто відсотків. При можливості між барикадами ховались, щоб можна було вести бій

– Чи була можливість телефонувати додому?

– Так, давали можливість телефонувати. Казав рідним, що все добре.

– Коли ти дізнався, що тебе будуть обмінювати?

– Не те, щоб дізнався. Нас засвітили перед телекамерами. Показали по інтернету, по телебаченню. Коли одного кіборга – Гавянця Ярослава – з нашого батальйону відпустили, то він приїхав до нас з телебаченням. Ніби умова така була: якщо він приїде

з батьками і нашим телебаченням, то його відпустять. Я подивився, що приїхали знімальні групи каналів СТБ та ICTV, зрозумів, що скоро буде обмін.

– Що тобі допомагало не втрачати віру в тій ситуації, в якій опинився?

– Я духом не занепав і не збирався. Я сміявся, жартував. Мені навіть казали: «Ти чого смієшся, ти ж втратив ногу?» Я їм відповідав: «Як буду плакати, то в мене нога виросте?...» Я все чудово розумію. Не мала дитина. Треба думати про майбутнє, а не про минуле...

Орден Богдана Хмельницького Остапу Гавриляку вручали в батьківському домі. Поруч із героєм були його батьки. В їхніх очах крізь сльози світилася гордість за сина – за справжнього чоловіка, що не пошкодував здоров'я, захищаючи Батьківщину. А Остап у вишиванці підбадьорював їх своєю «фірмовою» усмішкою, від якої в кімнаті ставало світліше та приходило усвідомлення, що Україна з такими синами є непереможною!

Лана Борисова

У зоні АТО він виконує бойові завдання, захищає Маріуполь. Заступник командира одного з мотопіхотних батальйонів 28-ї окремої механізованої бригади лейтенант Сергій Вовк, попри маленькі зірочки на погонах, у радіоефір виходить під позивним «Підполковник». Виявляється, не заради якогось надмірного пафосу...

ПІДПОЛКОВНИК У ПОГОНАХ... ЛЕЙТЕНАНТА

Ще кілька років тому Сергій Анатолійович керував колективом Іванівського районного відділу внутрішніх справ Головного управління МВС у Херсонській області. Мав звання підполковника міліції і декілька десятків підлеглих. До цієї відповідальної посади пройшов усі шаблі правоохоронця: від дільничного інспектора до начальника кримінального розшуку. Декілька років тому офіцер звільнився в запас і зайнявся приватним бізнесом.

– Щодо подій на столичному майдані Незалежності 2013 року я дотримувався проєвропейської позиції. У своєму місті ми разом із ветеранами-правоохоронцями спеціально створили Благодійний фонд «Щит» і, як могли, допомагали патріотам. Через цю нашу громадянську активність нас переслідувала попередня злочинна влада. Та ми вистояли і не стали на коліна перед катями, – пригадує офіцер.

Після перемоги Євромайдану Сергій Вовк та його однодумці переключилися на допомогу нашим воїнам у зоні антитерористичної операції. Тільки у 2014 році вони придбали для українських солдатів близько 3000 комплектів камуфляжу, понад 1000 пар

армійського взуття і переправили з Херсонщини на Донбас декілька тонн харчів. Та цього йому здалося замало, взимку 2015 року Сергій вирішив піти до лав Збройних Сил України.

– У райвійськкоматі, де я перебував на обліку в званні «лей-

тенант запасу», попросив направити мене до будь-якої військової частини, але з можливістю служби в АТО. Так і сталося. Після короткої перепідготовки на базі одного з київських військових вишів мене направили до Приморського театру бойових дій. Знаєте, кожним днем перебування на передовій я можу пишатися. Адже тільки тут розумієш справжню цінну мирного неба. За 23 роки служби в міліції жодного разу не відчував такого бойового братерства, як тут, – зазначив офіцер.

Уже в перші дні військової служби Сергій Анатолійович твердо вирішив, що буде в армійських лавах до остаточної перемоги над російсько-терористичними військами. У цьому прагненні його постійно підтримують любляча дружина Жанна, дорослі син та донька, а також друзі з різних куточків країни. За декілька місяців перебування у складі сил АТО сорокап'ятирічному лейтенанту Вовку довелося виконувати різні важливі завдання. Згідно з посадовими обов'язками офіцер відповідає за планування і проведення бойової роботи у підрозділі, де служать такі ж мобілізовані патріоти, як і він. Часто-густо за

Завдяки потужному патріотичному духу та моральній підтримці рідних захисник Маріуполя з подвійною силою бореться з окупантами на передовій

Моменти бойової роботи у мотопіхотному батальйоні біля Маріуполя

відсутності комбата у базовому таборі він керує всім військовим організмом і відповідає за життя декількох сотень воїнів.

До речі, самовідданість та професійні заслуги учасника АТО помітили і старші начальники. Так, він першим у підрозділі заслужив почесний нагрудний знак «За оборону Маріуполя». Також за виявлений під час відбиття нападу ворожої диверсійно-розвідувальної групи біля населеного пункту Чермалик героїзм на нього підготовлено документи про

нагородження орденом «За мужність III ступеня». На жаль, про особисті успіхи на фронті Сергій Анатолійович розповідає неохоче. Мовляв, найкращим подарунком для його однодумців буде вільне від запаху пороху повітря.

Отже, завдяки потужному патріотичному духу та моральній підтримці рідних захисник Маріуполя з подвійною силою бореться з окупантами на передовій. Його душа сповнена почуттям любові до всього українського та розумінням того, що він торує шлях до кращого майбутнього нашого народу.

Дмитро ГОРБУНОВ

НАЙКРАЩІ СИНИ УКРАЇНИ

Начальник відділу повітрянодесантної техніки командування висококомобільних десантних військ Збройних Сил України полковник Петро Потехін добре знає, що таке російські «Гради». Йому неодноразово доводилося дивитися в очі смерті та рятувати бойових побратимів. Петро Геннадійович поділився з «Військом України» спогадами про дні, проведені в районі антитерористичної операції

Полковник Петро Потехін

– Ви були серед перших, хто зупиняв наступ ворога. Яким запам'ятався початок протистояння?

– Вперше я опинився на Донбасі на початку травня 2014 року. Проте ситуація з кожним днем загострювалася, і з Херсонщини для оборони кордону з Росією була передислокована 79-а аеромобільна бригада.

– А як опинилися на Савур-Могилі, про оборону якої і досі ходять легенди?

– Вісімнадцятого серпня отримав наказ генерал-лейтенанта Петра Литвина очолити зведений підрозділ 25-ї окремої повітряно-десантної бригади і, здійснивши марш, зайняти оборону на висоті Савур-Могила. На той час її обороною керував полковник Ігор Гордійчук.

Назва висоти походить від однойменної назви прадавнього кургану, насипаного, за однією з легенд, українськими козаками на честь загиблого товариша. Його висота сягає майже 280 метрів над рівнем моря і з нього проглядається місцевість у радіусі 40-50 кілометрів! Отже, перебуваючи на самісінькій вершині, ми могли не лише спостерігати за пересуванням бойовиків, а й коригувати вогонь нашої артилерії. Зрозуміло, що й бойовики, зайнявши висоту, могли виконувати ці ж завдання.

– А чому вас не перекинули туди вертольотом?

– Існувала висока імовірність, що гвинтокрил зіб'ють. І хоча був великий ризик нарватися на бойовиків, які контролювали навколишні дороги, ми все ж путівцями вирушили туди наземним транспортом. Роль провідника взяв на себе боєць 3-го полку спеціального призначення, який непогано орієнтувався на місцевості.

Тоді на Савур-Могилі склалася вкрай небезпечна ситуація, оскільки її боронили лише 20 наших вояків. Втім я й сам знав тамтешню ситуацію. В моє підпорядкування перейшли десантники 25-ї бригади, а «броньованим кулаком» були танк і дві БМП.

Назву бійців, які в ті драматичні хвилини повели себе як справжні чоловіки: молодший сержант Олександр Славін, старший сержант Сергій Стегар,

молодший сержант Василь Кандела, солдати Руслан Заблоцький, Денис Міщенко, Денис Перевозник і старший сержант Віктор Самойлов.

Також приєдналися розвідники і коригувальники вогню, тож нас було близько 25, а колону охороняли спецпризначенці.

На місці нас зустрів полковник Гордійчук із позивним «Сумрак» зі своїми підлеглими, серед яких були і кримські татари з групи спецпризначення «Крим». Ігор Володимирович здивувався, що нас так мало, але зрадів нашій появі. Ми знали, що ворог намагатиметься захопити висоту, кожен здогадувався, що жити, можливо, залишилося лічені години, а то й хвилини, але всі поводитися дуже спокійно, а дехто навіть і жартував....

Після короткої рекогносцировки приступили до обладнання фортифікаційних укріплень. Зокрема, я разом з кількома бійцями зайняв оборону на схилі гори в районі пам'ятника загиблим під час Другої світової війни льотчикам, а решта – на оглядовому майданчику. Незабаром почався артилерійський обстріл, через вибухи нічого не було видно й чути. Гатили по нас як з прилеглої території, так і з Росії.

Наступного дня, 19 серпня, після обіду почався штурм Савур-Могилі, якому передував обстріл артилерії, з «Градів», з танків. Тільки-но я подумав, сховавшись в укриття, що незаба-

ром почнеться атака бойовиків, як по радіостанції почув, що на нас сунуть танки і піхота. Хтось із них відкрив вогонь просто по нашій позиції: одним із розривів «накрило» сержанта Василя Канделу, який був поруч. Він прийняв на себе вибухову хвилю і купу осколків. Тож, коли б не він, ми з вами не розмовляли сьогодні..

– Там, на Савур-Могилі, ви, росіянин за походженням, дістали тяжкі поранення і, за словами лікарів, дивом залишилися живим..

– Натякаєте на те, чому я продовжую служити? Так, я не намагався звільнитися, бо не настав ще час рибалити на Дніпрі: є справи значно важливіші. Я виконую ту роботу, яку належить, – захищаю рідну землю, де я виріс. У цьому не бачу нічого героїчного – це обов'язок кожного громадянина. Що ж до мого російського походження, то так, батько мій росіянин, народився я в Липецьку, але в ранньому віці переїхав з батьками до України. На цій землі я виріс, відбувся як людина, досяг певних життєвих і професійних висот. Зрештою я – український офіцер. І цим все сказано!

Рузвельт колись сказав: «Не питай, що держава зробила для тебе: поцікався, що ти зробив для неї». Глибоко переконаний, що Україна починається із власної родини, домівки. Там, на Савур-Могилі, я захищав своїх рідних і близьких: доньок, які навчаються в медичному ліцеї, дружину Тетяну, свого батька – офіцера запасу – всіх нас, українців, кому болить за долю Батьківщини.

– Кажуть, на війні людина розкривається повністю, там швидко розумієш, хто перед тобою – герой чи боягуз, можна з ним іти в розвідку чи ні.

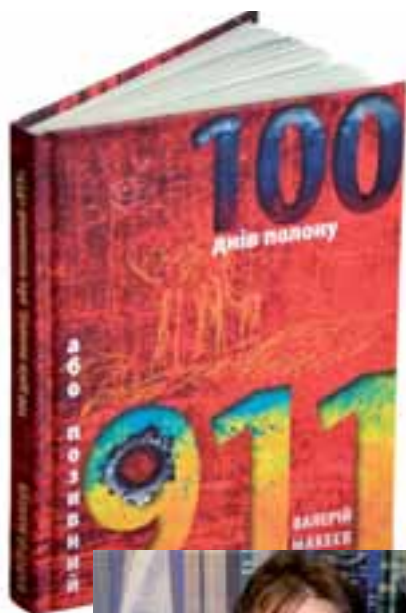
– Скажу так: переважна більшість солдатів, офіцерів, з якими я потрапляв у різні ситуації, є надзвичайно порядними та хоробрими людьми, готовими завжди прийти на допомогу іншим, воюють там свідомо, розуміючи, що повинні це робити, захищаючи рідну землю. Вони ніякі не супергерої, як деколи про них пишуть. Вони, як і всі, хочуть жити, кохати, ростити дітей. Але розуміють – спочатку треба відстояти Україну, а все решта – потім.

Там я познайомився з багатьма людьми, близькими мені за духом. Адже, потуги на різницю у віці, званнях і посадах, вони показали себе справжніми чоловіками, готовими ризикувати своїми життями заради інших.

З семи бійців, які були зі мною, двоє загинули, троє разом зі мною дістали тяжкі поранення, решта потрапили в полон. Тому, ще перебуваючи на лікуванні, я просив командування відзначити їх державними нагородами, що й було зроблено.

Коли вийшов з госпіталю, разом з батьком поїхав на Дніпропетровщину – до матері Віктора Самойлова, батьків Василя Кандели. Я розповів їм, як і за яких обставин загинули їхні сини, розказав і наречений Василя про останні хвилини життя її коханого – вони мали побратися через кілька місяців. Його донька ніколи не побачить тата, але коли вона підросте, розповім про нього і їй. Вона повинна пишатися своїм батьком, який поклав своє життя заради того, щоб жили інші.

Інтерв'ю провів
Сергій ЗЯТЬЄВ

Сто днів полону Валерія Макеєва

Валерій Макеєв:
«Полон — це також частина
життя, це обов'язкова
складова війни, до якої
потрібно бути готовим».

Під час одного із вояжів на територію, підконтрольну сепаратистам, його викрали. У полоні тримали сто діб. Двадцять допитів, інфаркт, лікарня з конвоїрами-чеченцями, російські бойовики, «сироватки правди», щоденна фраза: «Ну, що на розстріл!» — про все це Валерій написав у документальних спогадах «Сто днів полону або Позивний «911».

Перше пробне видання невелике — чотири тисячі примірників. Але швидкість, із якою розійшовся наклад, змусила замислитись над продовженням, дарма, що більшу частину автор роздав безкоштовно всім, хто долучився до його визволення та повернення в Україну.

Сьогодні він продовжує визволяти полонених українських воїнів, допомагає військовослужбовцям на передовій, підтримує рідних та близьких тих, хто знаходиться в полоні.

«У наступну книгу увійдуть відгуки і друга частина із «захлявального» записника», — говорить автор.

Описаним досвідом за певних обставин зможуть скористатись й інші.

«Полон — це також частина життя, — стверджує Валерій сьогодні, — це обов'язкова складова війни, до якої потрібно бути готовим.

Один канадець, Марко, вис-

ловлюючись про книгу, зауважив, що вона може стати основою інструкції для полоненого. Адже містить відповіді на запитання, що і як робити командирі військовослужбовця для його визволення, моделі поведінки у полоні та межі, за які не можна заходити для збереження життя».

Із власного досвіду та історій визволення інших може говорити, що звільнення викрадених чи захоплених людей, і не лише військових, — тривалий, складний та непевний процес, як і сам полон для особистості, рідних і близьких...

У червні в нього гостював хлопчик Милослав, син Руслана Шанідзе, який був у полоні разом з Валерієм. Його звільнили лише декілька тижнів тому. Важко уявити стан дитини, батько якої знаходиться дев'ять місяців у полоні. Його емоції та думки — непомірні психологічні навантаження для дитини.

«Зміни в особистості після полону назавжди. Потрібно вчитись жити з ними... Межі особистої вразливості та цінності змінюються. Згадуєш, кого образив, і вибачаєшся, чим напевне дивуєш людей, із якими до того знаходився у контрах. Зменшується кількість слів для пояснення емоцій, вчинків, думок...»

Книга написана короткими реченнями. Позбавлена зарозумілості та зайвих слів, читається легко, а щирість відтворених людських емоцій захоплює. Після прочитання ще довго осмислюєш те, про що дізнався.

Олександр КАЛЮЖНЯК

Вийшла друком книга-сповідь волонтера, який витримав полон в сепаратистів. Він вижив і написав про це.

Зараз Валерій працює над другою частиною книги.

Валерій Макеєв — досить відома людина не лише на Черкащині, а й в усій Україні. Громадський діяч, правозахисник, радник голови Черкаської обласної державної адміністрації, представник виконкому Черкаської міської ради, волонтер.

З самого початку бойових дій у Донецькій та Луганській областях допомагав військовослужбовцям не лише доправляти зібрану черкащанками допомогу на передову, а й визволяти тих, кому не пощастило і вони опинились у полоні.

НЕЗЛА

Тривав другий етап обміну полонених «дванадцять на дванадцять». Ворожа сторона вже отримала своїх. На черзі – звільнення українців. Думку «Не дай, Боже, усе піде не так!» відганяли всі, але вона поверталася знову і знову. Попри зовнішній спокій, помітно нервує головний переговорник Василь Будик. Його видають очі. Великі та виразні, вони не можуть приховати стан душі чоловіка, який сам пройшов крізь пекло полону і вже більше року займається обміном полонених. «Усе буде гаразд. Повернення українців неодмінно відбудеться!», – запевняє він.

Забрати наших хлопців – це вже друга спроба. Їх мали обміняти ще минулого тижня, але щось пішло не так. Немає гарантії і зараз – попереду чути вибухи та видно дим. Переговорники неодноразово запитували режим «припинення вогню», який так потрібен для обміну. Та вдалині і досі працюють міномети.

Триває ніч очікування. На ранок усі збираються знову. Вдивляються в далечінь. Раптом хтось із гурту несамовито вигукує: «Везуть! Наших везуть!» І в тому слові «наших» стільки радості, стільки щастя, що на мить здалося, ніби повітря відгукнулося і понесло слово «наші» далеко за обрій.

І нарешті ось вони – наші герої! Худі, змарнілі, із впалими очима. Можна лише здогадуватися, через що їм довелося пройти, що пережити в неволі, там, де відлік життя йде на години, хвилини, секунди. І кожної миті щось може змінитися. Багатьох тримали у темних вогких підвалах, іноді таких переповнених,

МНІ

*Треба триматися –
навіть коли ніхто
не бачить, як ти
намагаєшся
триматися!*

*Джон Толсуорсі,
«Сага о Форсайтах»*

що доводилося лягати «ялинкою»: коли перевертався один, доводилося перевертатися й решті. Спали на бетонній підлозі, вкритій товстим шаром землі та бруду з домішками крові. Підстеляли картон, справжньою розкішшю була мішковина. Та найжорстокішими в полоні були тортури, які завдавали неймовірного болю. Фізичного. Психологічного. Бойовики прагнули зламати українців, підкорити їх своїй волі. Та вони виявилися незламними, бо знали: на них чекають рідні, на них чекає вся Україна!

Тож, опинившись подалі від передової, перше, що зробили звільнені полонені, – зателефонували додому: «Усе. Я на нашій стороні!» А у відповідь: «Слава Богу!»

У дорослих чоловіків – дитячі розгублені погляди. Вони досі не усвідомили, що дійсно вільні. Уперше після стількох місяців полону на очах звільнених бринять сльози. На мить. Усе – полон, тортури, приниження – вже позаду. Попереду – таке бажане повернення додому до такого вже незвичного мирного життя. І кожен повертався зі своєю ношею – історією, яку вже несла забути...

«Шпійона» взяли!»

При собі – ані копійки грошей. Тільки документи. Вже потім він картав себе за цю дитячу необачність, бо захопив із собою навіть папери на квартиру. Але так склалося, що вони були потрібні. І треба було добиратись до

рідні за будь-яких умов. З безвиході подався до сестри в недалеке містечко пішки. Підвозити без зиску для себе за тридцять уже пройдених кілометрів охочих так і не знайшлося. Тому до третього за числом блокпоста донецьких «ополченців» Саня Козир підходив уже трохи непевним кроком.

На попередніх «блоках» варта була твереза. А тут не пощастило. «Ну що, хлопче, а хто казав, що щаститиме завжди? От і випала Козирю некозирна карта», – з невеселою іронією сказав собі Сашко.

Від вояк тхнуло свіжим перегаром, тож їм, вочевидь, кортіло розвіяти нудьгу. Зупинили. Ліниво потицяли йому в боки автоматними стволами, веліли вивернути кишені. Саня дістав водійське й «афганське» посвідчення, паспорт... І тут почалося.

– Прізвище Козир? Козирний, значить. А чому не в ДНР? Інвалід другої групи? Чим доведеш? Чому пішки топаєш, інваліде? До кого і куди йдеш? Мордою в землю, тварюко! Може, ти розвідник? Диверсант?... А-а-а! Пацани, у нього якісь дискети при собі! «Шпійона» взяли!

У ДНР до людей ставляться як до сміття. Сказано – «шпійон», тож хто ж із цим буде сперечатись?! Козиря довго з хмільною зосередженістю товкли на асфальті прикладами. І тільки добре втомившись, ексекutori викликали по радіостанції «компетентних товаришів». «Товариші» з Донецька з появою не забарились. Також, мабуть, нудьгували. Із затриманим спершу були по-гадючому люб'язні. Легко покартали «пильних» пацанів за «порчу матеріялу», покрутили в пальцях відібрані дискети. Потім, раптово набундючившись, закинули Саню в авто.

Вже через дві години допитів «на ямі» в донецьких «гебістів» Олександра охопило бажання заплющити очі назавжди. Щоб відступили багряні хвилі болю, щоб весь цей жах зник в єдину мить. Однак набутий у Афганістані

Женевська конвенція 1949 року суворо забороняє «методи фізичного та психологічного впливу» і окремо будь-який тиск на полонених для отримання від них інформації. Утім аналіз сучасних локальних війн свідчить про масові порушення цієї заборони. З полонених особливо жорстоко знущаються представники так званих незаконних озброєних формувань, для яких ніякі укази не мають сили. За час проведення антитерористичної операції на Сході України українська сторона визволила із полону 2880 бранців. Залишилися у полоні ще 156, серед яких більше 100 є військовослужбовцями.

гарт допоміг. Якось самі собою увімкнулись трохи забуті механізми внутрішнього захисту. Біль почав вщухати, Саня свідомо заговорив із шкуродерами зі слезою в голосі. Слава Богу, кати не могли знати подробиць його життя. Поводженню на допитах чоловіка вчив сам Руслан Аушев – тоді ще в Афганістані капітан, комбат, а у майбутньому – легендарний генерал і президент Інгусетії. Командир розвідувального батальйону 40-ї армії Аушев готував підлеглих до можливих тортур у моджахедів. А ті були вішальниками ще тими, у порівнянні з якими донецька «держбезпека» – сліпі кошенята.

Після того, як гебісти допитали сестру й родичів Козиря, йому наче повірили, що він не диверсант. Сашкова пенсія за інвалідністю за логікою виключала жодну можливість його приналежності до українських Збройних Сил. Але, попри здоровий глузд, його все-таки кинули в підвал колишньої будівлі СБУ в Донецьку до заручників. Він опинився в камері, де тримали з півсотні наших військових бранців.

Там чоловік дізнався про списки на обмін заручників між Україною та сепаратистами. І про те, що в ті списки потрапляють не тільки військовослужбовці, а й такі, як він. У душі Козиря почала жевріти слабка надія на звільнення. Дарма, що в 51 рік йому відбили нутрощі, зламали ребра, ледве не вибили очі. Головним було вийти на волю. Все життя він боровся з недугами, то якось дасть собі раду.

Однак скоро тільки казочки розповідають – зі строками йому не поталанило. Аж через вісім місяців з моменту затримання бойовиками Олександр сидить переді мною в одному з підрозділів штабу АТО. Минуло менше доби після його визволення з ворожих тенет. Чоловік

широко всміхається, поводить себе впевнено й спокійно. Надворі спекотно. Розважливо куримо.

– Сашко, свіжі рубці на плечі звідки? Чи не від ножа?

– Точно, від нього. Як їх отримав – історія окрема. Я «ополченців» якийсь час ще вважав солдатами. А чоловік не може бути справжнім солдатом, не маючи елементарної уяви про військову честь. Та вояки в камері мені розповіли, як їх по декілька разів виводили на фальшиві розстріли й обміни. Я їм не дуже вірив, бо навіть не вкладалось у голову, що в наш час таке можливе. А зараз дякую хлопцям за те, що вони позбавили мене зайвих ілюзій. Тверезий погляд на реальність допоміг мені вижити якраз тоді, коли мене різали ножом.

Переможений, але переможець!

Далі Олександр з невеселою усмішкою розповідає про недавнє минуле. А на сусідньому ліжку в армійському наметі для вчорашніх полонених разом зі мною його тихо слухає також вчора звільнений з підвалу волонтер. Цей одесит у ворожому ув'язненні пробув 353 дні. Він ділив одну камеру із ще дванадцятьма бранцями. Чоловік був свідком тих подій, однак нині уважно слухає розповідь брата по нещастю.

– У них там фантазія на рівні вбогого голлівудського кіно, – продовжує Сашко. – На відібраних дискетах були відеозаписи уроків з рукопашного бою за моєю участю. Я рятувався від інвалідності спортом і голодуванням, маю учнів. Скажеш, що мені зараз 51 навіть після того, як я схуд на 15 кілограмів у полоні? Так от, «гебня» визначила мені статус «можливого розвідника» й додала до списку українських військових за принципом «до купи». А зграя її церберів придумала для себе дешеву розвагу – показовий бій зі мною на ножах...

Для Олександра знайшли одразу двох супротивників – дужих,

як воли, відгодованих охоронців. Як їх готували до поєдинку, він не знає. Проте з недоброю гримасою каже про свою підготовку. Два тижні перед боєм його тримали в тісній ізольованій камері. Давали на добу один кухоль води, годували лише два рази в першу і другу п'ятницю рідкою баландою. До неї вертуха щось, напевне, добавляла, бо його зразу проносило й рвало кров'ю. Тож перед боєм чоловік був украй виснажений. Його хитало, мов билину на вітру, попри звичку до тривалого голодування.

Настав час поєдинку. У затемненому залі зібралася «поважна» публіка з наглядачів у формі та при регаліях. За зовнішнім виглядом бранця ще до початку сутички можна було назвати переможця. Та «бонзи» й тягловий «плебс» шаленіли у хворій істерії. Бо ж Олександра їм представили як гуру рукопашного бою.

Проти нього одночасно вийшло двоє супротивників. По їхніх стійках і пересуванню «по рингу» було зрозуміло: це бійці з досвідом. Почалася круговерть. Поки вистачало якихось сил, Сашко, як міг, ухилявся від їхніх ударів і захватів, іноді – бив сам. Однак залишки фізичної енер-

гії швидко вичерпалися. Після кількох пропущених з обох боків ударів у голову Олександр «поплив» або, як кажуть у таких випадках самі бійці, «загубився». Він спробував впасти на підлогу, щоб скрутитись «калачиком» і захиститись від граду стусанів. Але громили холоднокрівно били відпрацьованими серіями і не давали йому цього зробити. Потім один із них взявся за ніж. Бавлячись, під схвальні несамошиті вигуки такої ж знавцілої публіки, почав розсікати тіло напівживого в'язня.

Козиря не вбили, тому що «глядачі» вирішили бути великодушними. Мабуть, для того бидла була приємною «перемога» їхніх гопників над «гуру». Закриавленого чоловіка під руки потягли до тюремної медчастини. М'язи лівого плеча були розсічені двома глибокими порізами, повіки взагалі не відкривались, тіло було суцільною ранною. Він притискав до грудей повні крові долоні, а розпалений боєм «переможець» методично лупив його по голові металевим кухлем і цідив крізь зуби: «Ти ніякий не майстер бою. Ти – ніхто». Сполотніла медсестра вибігла з кімнати...

Волонтер

Волонтер Олександр Тимофеев, дослухавши розповідь Козиря, схвилювано вийшов з намету. Він сам ще буде з'ясовувати, хто в Одесі умисно «злив» його сепаратистам. Торік його сімейне легкове авто було вщерть завантажене допомогою для фронту. Ресори вигнулились, у салоні – розмаїття краму – від шкарпеток до бензопил. Одеситу скинули на телефон маршрут руху, запевнили в його безпечності. І він дуже «безпечно» приїхав тим маршрутом прямісінько у лігво бойовиків. За рік Тимофеев побував у всіх відомих сепаратистських «ямах». На місцевих він діяв, як червона хустка на іспанського бика. «Як же ж так: російськомовний одесит – і не з нами? Усі одесити до останньої тітоньки Цилі поголовно належать «руському миру»! А цей – посібник «укрів», дітовбивць і фашистів?!»

Перші місяці з Олександра немилосердно знущалися. Потім у нього почала гнити пошкоджена нога. Йому загрожувало каліцтво, тож від нього відчепилися – бо ж «товар» на обмін треба хоч якось зберегти.

Учасник Майданів у Києві й

Одесі – Тимофєєв справляє враження вольової та розумної людини. Та ще й з характером.

– Сашко, помститися не хочеться?

– Я не солдат, а волонтер.

У душі – лише презирство до тих безмозгих ватників. Планую продовжити волонтерську справу. Але спочатку трохи відпочину та прийду до тям. Вдома на мене чекають батьки й сестри. А месники знайдуться і без мене. Те, що чинили і чинять у донецьких катівнях з нашими хлопцями, особливо до грудня 2014-го року, не має залишитись без відплати. Були українці, яких сепаратисти методично «гнули» тортурами впродовж місяців день у день, ніч у ніч. Особливо снайперів, кулеметників і гранатометників.

Погляд Тимофєєва зупинився на Козирі та бійці 80-ї окремої десантної бригади гранатометнику Любомирові Гринюху з Львівщини. Козир усе чує у відповідь холодно всміхається: «Не сумнівайся, брате, настане і мій час. Я це знаю. Реванш тим кабанам дам по повній, і буде це вже на моїх умовах!»

І від тих слів повіяло такою

Волонтер
Олександр
Тимофєєв

За рік Тимофєєв побував у всіх відомих сепаратистських «ямах».

силою, такою вірою, що жодних сумнівів у здійсненні сказаного ні в кого не залишилося. Так воно і буде!

Чесць і безчесця

Далі бесіда пішла в спокійнішому руслі. Запитую:

– Хлопці, вам дісталось, як нікому. Що б ви порадили нашим бійцям на випадок полону?

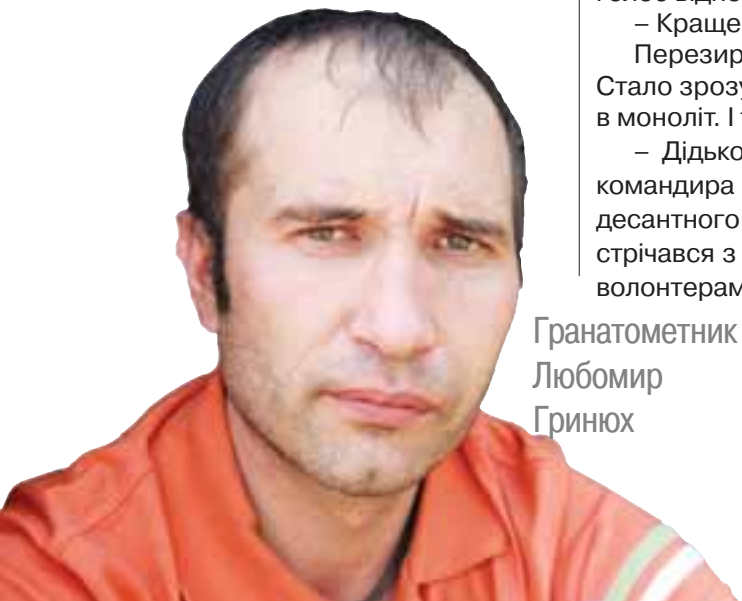
Присягаюсь, зразу п'ятеро з присутніх ледь не хором, в один голос відповіли:

– Краще туди не потрапляти!

Перезирнулись – розсміялись. Стало зрозуміло: неволя їх збила в моноліт. І тут мене осяяло:

– Дідько! Ви ж повинні знати командира розвідвзводу з 90-го десантного Володю Костіва! Я зустрічався з ним у Житомирі. Він з волонтерами після звільнення з полону створив цілий громадський рух на вашу підтримку.

Гранатометник
Любомир
Гринюх

– Ти про «Патрона»? То ми всі з ним в одній камері сиділи. Подзвонити можеш?

Один з хлопців збуджено висмикує в мене з руки мобільку:

– «Патрон»? Це Серьога Бретоусов. Нас дванадцять. У «хаті» залишилися ще 23. Хлопці там тримаються...

Сергій відходить у бік побалакати з «Патроном». А Любомир Гринюх запитую:

– А Володя вам розповідав, як

вони в донецькому аеропорту 9 днів не могли знищити 3 сепарські танки? Та ще була халепа! Ми разом з 90-м на ті панцерники полювали.

Любомир повільно вголос реставрує ті зимові події. Потім, зупинившись, підбирає слова:

– Даруйте, не можу швидко перекласти це з російської на рідну мову...

– Скажи російською.

– Не хочу. Ми розмовляли рідною тільки у підвалі і тільки між собою. Тоді лише за одне українське слово можна було втратити здоров'я. Сказати «Слава Україні!» міг тільки самогубець – убили б на місці.

У кожного «кіборга» своя унікальна історія. У Любомира вона позначена на обличчі трьома шрамами від осколкових поранень. Він досі погано чує, страждає від болю у грудній клітці – саме там, де шматок бетону вирвав з бронежилета титанову пластину. Його врятував вибір тимчасової позиції для ведення вогню. Вибух півторатонного фугасу під новим терміналом спочатку підкинув бійця, а потім «хлопнув» унизу плити перекриття. Гринюху пощастило не

Українцям безсовісно збрехали. Навчені вбивати, бойовики не знають поняття «чесць», тож не вміють червоніти.

опинитися в братській бетонній могилі, бо знаходився на силовій балці. Світ плив перед очима чоловіка, у вухах гулко дзвеніло, у роті був гірко-кислий присмак, шию заливала кров. Більш-менш прийшов до тями, коли вцілілі викопували із завалів поранених побратимів. Оглядівся. Тоді за позивним «Спартанець» розставляв воїнів, які могли пересуватися, по позиціях у руїнах. Любомиру він доручив ротний кулемет, хоч той двічі при ньому непритомнів. Зброї, боеприпасів у зведеної групи майже не залишилося. Хтось складав один автомат з трьох потрощених, хтось порпався в камінні в пошуках боеприпасів.

Поранених стягували в укриття в одне місце. Медика Любомирової 80-ки знайшли в завалях непритомним, до другої ночі він помер. Інший медик – офіцер Костя, сам поранений і контужений, як міг надавав допомогу понівеченим: комусь колов знеболювальне, комусь, зупиняючи кров, перебинтовував культі відірваних кінцівок. У цей час 90-й батальйон отримав по радіо наказ про вихід з терміналу малими групами. Залишивши майже весь запас медикаментів, Костянтин самотужки вийшов у супровід своїх. Увечері 20-го січня в підрозділі Гринюха було 9 важкопоранених, на ранок 21-го вижили лише троє.

На світанку бойовики підійшли до українців на відстань буквально в 5-10 кроків. Вони добре розуміли, що десанникам нічим відбиватись, тож почали гучно пропонувати їм життя в обмін на здачу позицій. «Спартанець» вийшов з ними на перемовини. Йому пообіцяли, що пораненим нададуть невідкладну допомогу та зразу передадуть нашій стороні. Решту роззброять і також відпустять без полону. Це все, що запам'ятав Любомир перед тим, як знову знепритомнів. Коли ж прийшов до тями, то перед собою побачив бойовика

Бавлячись, бойовик під схвальні несамовиті вигуки під став'ю йому зв'язаної публіки почав розсікати плоть напівживого в'язня.

з наставленою на нього гвинтівкою Мосіна.

Звісно, українцям безсовісно збрехали. Навчені вбивати, ці люди не знають поняття «чесності», тож не вміють червоніти. Під конвоем бранців вивели у старий термінал. Там примусили дістати з українського підбитого бронетранспортера двох наших загиблих. «Бежа» з мертвим екіпажем за інерцією в'їхала в щебінку і ще чаділа. Потім бойовики посадили усіх чотирнадцять полонених в «Урал», завезли у свій штаб, що розмістився в будівлі колишньої гірничорятувальної служби. У тому лігві насолоджувалися владою Захарченко та «генерал» бойовиків Кононов. Перший прочитав лекцію про «них – хороших і нас – поганих». За наказом Захарченка десантників кинули в підвал на «Спарті». Уже там їх «пресували», «розстрілювали», били. Для Любомира цей жах тривав вісім місяців та один тиждень.

День мамі. День волі. День слави

– Знаєте, чим мене вразив день звільнення? – запитує Любомир. – 26-го через обстріли в районі обміну його відклали. Передали 27-го – в день народження

Олександр_Козир

ня моєї мамі Олександри Ярославни. Дивний збіг, правда?

– Не знаю, але одинадцять твоїх побратимів тепер ніколи не забудуть день народження твоєї матінки, – відповідаю. – Що робитимеш далі?

– Спочатку піду в шпиталь на обстеження. Потім поїду на рибаловлю в Житомир до Стаса з 90-го батальйону, він тепер мені, як брат. Згодом повернусь сюди, на війну.

– Не навоювався?

– Річ не в тому. Коли нас виводили на роботи, я бачив у штабі сепаратистів та офіцерів із росіян, бурятів і кавказців. Буряти глузували з нас і казали буцімто вони – добровольці, які прийшли сюди підтримати братів – слов'ян. Ми ж для них – не люди, а фашисти й укропи. Тож дуже кортить довести їм, що Русь – це Київ, а не Орда!

Віктор КОБЗА

...Дванадцять дорослих чоловіків. Дванадцять мужніх вдах. Дванадцять історій про людську незламність. Вони не планували бути героями. Вони навіть ніколи не думали, що одягнуть бронезилети на рідній землі. Проїшовши дорогами війни та побувавши у катівнях ворога, вони вистояли всупереч усьому, отже – перемогли! Вони – незламні!

КАРТА ЖИВЕ ОДИН БІЙ

Липень 2014 року

Завдання і проблеми, що їх вирішує топографічна служба Збройних Сил України сьогодні, виконуються всупереч скороченням, які тривали упродовж останніх 22 років

Стоси «непотрібних» карт

Оптимізацією були охоплені топогеодезичні центри, склади топографічних карт, окремі картографічні та топографічні частини. До початку агресії з боку Росії до служби, як і до всіх Збройних Сил в цілому, ставилися, як до чогось не зовсім потрібного. В останні роки гроші на оновлення, друк топографічних карт майже не надходили. Але для бойової підготовки в незначних обсягах карти все ж таки друкувалися в одному з картографічних центрів.

«Найбільш «просунуті» посадовці по-своєму дивились на вій-

ни майбутнього та, не добираючи слів, пропонували залишити по декілька примірників окремих аркушів, а стоси «непотрібних» карт знищити. Мовляв, паперові носії – вчорашній день, воюватимемо лише з «гаджетами». Але професійним топографам дещо вдалося зберегти. І, як показав час, до діла», – розповідає начальник відділу забезпечення картографічною інформацією Центрального управління військово-топографічного та навігації Головного управління оперативного забезпечення Збройних Сил України полковник Сергій Пасюк.

У найсучасніших арміях світу не відмовляються від звичайних топокарт і фотодокументів. Їх використовують для безпосереднього орієнтування на місцевості, планування, цілеуказання тощо. Приміром, у США лише для Збройних сил виготовляється щороку понад 30 млн примірників топографічних карт.

В Україні, за словами полковника Сергія Пасюка, спеціалізоване сховище топографічних карт функціонує тільки в одному оперативному командуванні. В інших є лише геоінформаційна служба у складі двох осіб.

Найгірше те, що скорочені підрозділи ніким не замінили та не перерозподілили їхні функції. 2014-го року мав припинити існування навіть топогеодезичний центр. Але війна зупинила процес.

На момент російської агресії у Криму й на Сході країни за забезпечення Збройних Сил України топографічними та спеціальними картами відповідали п'ять частин центрального підпорядкування. Оскільки забезпечення топографічними картами відбувається за територіальним принципом, зазначені частини відносно рівномірно розташовані на території України.

«Лише з квітня по грудень 2014 року військові топографи виготовили та передали до частин у зону проведення антитерористичної операції понад 6 млн топографічних карт, – додає полковник Сергій Пасюк. – Окремо друкували і спеціальні замовлення, фотосхеми, фотоплани, космофотознімки з координатною сіткою та інші матеріали».

Обсяги роботи, яку виконали військові топографи, важко навіть уявити. Адже довелося зібрати, вивчити, обробити та викласти для повного оновлення всієї номенклатури карт масиви інформації.

Першу надруковану партію карт з актуалізованою топогеодезичною обстановкою та інфраструктурою вже використовують командири в зоні проведення АТО. А постійний зв'язок із топографами з передової дозволяє уточнювати потребу в тих чи інших аркушах та оперативно їх додруковувати.

Топоакценти АТО

Карти різняться за масштабом, інформативністю, призначенням, виконанням. Як стверджує начальник відділу топогеодезичного виробництва – заступник начальника Центрального управління воєнно-топографіч-

ного та навігації Головного управління оперативного забезпечення Збройних Сил України полковник Сергій Прищепа, процес створення (оновлення) мапи в її повноцінному розумінні достатньо довготривалий, дуже кропіткий та відповідальний, потребує обробки різномірної інформації і вимагає багаторівневої системи контролю якості. А на підтвердження демонструє два аркуші на одну місцевість: перший – створений активістами на волонтерських засадах, другий – створений та надрукований військовими топографами. Суттєва різниця помітна неозброєним оком.

«До початку АТО Донецькій та Луганській областям приділялося найменше уваги щодо оновлення та друку не лише військових, а й цивільних карт, – каже полковник Сергій Прищепа. – Пріоритетами користувались Південний Схід, Південь, Центр та Захід країни. Донецьк і Луганськ вважались глибоким тилом. Із Росією як однією з держав-гарантів нашого суверенітету та цілісності ми воювати не збирались. Виходячи із фінансування та наших можливостей, оновлення, друк карт регіону постійно відтермінувався».

То ж щасливим збігом вважають топографи останнє оновлення там у дев'яностих роках, незадовго до розпаду Радян-

Лише з квітня по грудень 2014 року військові топографи виготовили та передали до частин у зону АТО понад 6 млн топографічних карт

ського Союзу. Як виявилось, до недавня існували райони України, де оновлення не здійснювалось із 1981 року.

Оновлення військових карт має відбуватись, що найменше, один раз на п'ять-сім років. Тому можна зрозуміти командирів, які оцінюють карту за роком видання називають її застарілою. Але військова карта, якої б року видання вона не була – це карта, якою можливо та потрібно ефективно користуватись, стверджують топографи. Адже навіть за 20 років рельєф місцевості суттєво не змінюється, переважно зміни відбуваються в інфраструктурі – мости, шляхи, промислові об'єкти, вирубки лісу, забудови тощо – і можуть становити лише до 20 % від загального навантаження карти. Як кажуть, продукт не зіпсований, але й не свіжий.

До війни це всіх влаштовувало. Необхідність оновлення карт усієї України не визначали, як першочергове завдання. Панувала думка, що вчитися можна й на тому, що є.

Створення фотопланів на АРМ «СКАНКАРТ»

Вересень 2014 року

Антитерористична операція все змінила. Але миттєво актуалізувати карти району військові топографи не могли. Потрібен був час на збір, обробку, нанесення інформації і друкування.

Сьогодні більшість офіцерів Центрального управління воєнно-топографічного та навігації управління Головного управління оперативного забезпечення Збройних Сил України мають досвід безпосереднього забезпечення проведення антитерористичної операції. Керівник управління переконаний, що вміти ухвалювати рішення в бойових умовах і вчасно забезпечувати бойові частини картографічною інформацією повинен кожен військовий топограф. Полковник Сергій Пасюк був першим, хто налагоджував організацію топогеодезичного забезпечення в зоні проведення АТО.

За його словами, з початком активних бойових дій потреба в топографічних, спеціальних картах та фотодокументах про місцевість зростає неймовірно. У

першу топографічну групу входили чотири офіцери і водій автомобіля складу карт АШТ (автомобіль штабний топографічний). Крім видачі вже готових карт, за потреби, група друкувала і спеціальні карти та космофотознімки окремих районів.

Рівень підготовки офіцерів-топографів дозволяв їм замінити один одного під час виконання завдань. А комп'ютер, плоттер, програмне забезпечення і база даних топографічного матеріалу, укладена завчасно, дозволяли оперативно виконувати замовлення бойових частин та штабів.

Складали плани, карти, фізико-географічні описи районів бойових дій, маршрутів висування, ліній державного кордону тощо. До речі, забезпечували картами не лише підрозділи Збройних Сил України, а й добровольчі батальйони, підрозділи Національної гвардії та МВС. Нині такі групи є у кожному секторі, а офіцери-топографи – у кожній бригаді.

Найнадійніший навігаційний засіб

Офіцери оперативного управління називають термін служби карти – один бій. Обґрунтовується це не лише зношуваністю карт, а й результатами бою. Після нього змінюється топогеодезична обстановка і позиції (свої та ворога). Потреба в нових картах виникає й після передислокування частини в новий район.

«Для кращого розуміння умов місцевості ймовірного району бойових дій топографічні групи у відповідних штабах створюють тривимірні віртуальні моделі, –

Геодезична група при виконанні робіт з прив'язування координат в пункті спеціальної геодезичної мережі

Новинкою є використання 3D-технології зображення рельєфу. За допомогою спеціального програмного забезпечення рельєф на зображенні «відмивається» і плоска паперова карта стає об'ємною»

продовжує полковник Сергій Пасюк. – Вони дають можливість розглядати місцевість під різними кутами, з різних боків, миттєво оцінюючи сили противника, визначаючи точну відстань до нього, кути, видимість, мертві зони, сектори вогню тощо».

Потрапляли до їхніх рук і трофейні карти – на експертизу щодо їхнього походження. «Коли підбили першу заблукалу БМД, в ній знайшли карти-склейки п'ятдесятитисячного масштабу, – розповів полковник Сергій Прищеп. – На них чітко нанесений державний кордон та місцезнаходження російсько-терористичних військ. Вони також були застарілі, але напис «Генеральный штаб. Федеральное агентство геодезии и картографии» говорить сам за себе.

Оновлення – процес трудомісткий і довготривалий. Державна служба з питань геодезії, картографії та кадастру надала матеріали аерофотозйомки, також додалися інші довідкові дані. Тож 2015 року військові топографи планують повністю оновити карти не лише зони АТО, а й усіх прилеглих до кризового району областей.

«Крім традиційного оновлення, ми максимально насичуємо карти новою інформацією, – продовжує полковник Сергій Прищеп. – Новинкою є використання 3D-технології зображення рельєфу. За допомогою спеціального програмного забезпечення рельєф на зображенні «відмивається» і плоска паперова карта стає об'ємною».

Оновлення топокарти в бойових умовах

За заявками-нарядами

Якщо кількість сучасних карт базового масштабу достатня, чому тоді підрозділи, які змінюють на позиціях попередні, й тепер звертаються по карти до волонтерів?

На переконання офіцерів Центрального управління військово-топографічного та навігації Головного управління оперативного забезпечення Збройних Сил України, це обумовлює низка суб'єктивних чинників.

Наприклад, на початку АТО деякі підрозділи не мали змоги звернутись до штабу, щоб отримати карти, тому звертались до волонтерів. Та волонтери мають узгоджувати дії з військовими топографами. А просто засипати картами непідтвердженої якості та ще й невідомо кого – безглуздо.

До того ж командир частини на передовій вважає, що карту йому повинні привезти, як боєприпаси, обмундирування та інші необхідні речі. Але при замов-

ленні боєкомплекту він уточнює калібр, кількість та до якої зброї боєприпаси. Так само і з картами. Заявкою-нарядом уточнюється масштаб, номенклатура, кількість необхідних карт. А набрати й видати в найкоротший термін та зручним способом – це вже завдання топографів.

«Друк та підвезення карт військові топографи здійснюють постійно. Приміром, до Центрального управління надійшла заявка від одного із секторів – наступного дня карти там. Але все залежить від конкретного командира частини. Одні відстежують витрату, роблять запас, а інші не надають цьому значення. Але ж запас карти, як і патронів, має весь час поповнюватись. Тому військові топографи роблять усе від них залежне для своєчасного забезпечення частин і підрозділів картами принаймні базового масштабу», – каже полковник Пасюк.

Володимир КОСЕНКО

Жовтень 2014 року

Офіцер з великої літери

Підполковник Віталій Лавренчук захист рідної землі завжди вважав святим обов'язком і справою честі кожного офіцера та справжнього чоловіка. І коли на Сході України запалали міста й села, ні на мить не завагався – його фах та досвід потрібні там, в зоні АТО. А вдома все розуміли, підтримували, чекали. Та, на жаль, повернутися з палаючого Сходу Віталію Лавренчуку не судилося. Пам'ятатимуть Героя його рідні та близькі, пишатиметься своїм сином Україна, і навіки його світлий образ збереже серце коханої дружини

Машина, якою кермує пані Оксана, їде неспішно. Намагаючись не оббризкати осінньою багнюкою дітлахів, які зранку поспішають до школи, жінка обережно об'їжджає кожну вибоїну. Гучний звук, а потім і легкий поштовх змушують її зупинитися та вийти з автівки. Так і є – задня права шина загрозливо сичить. Автоматично, пані Оксана дістає з кишені телефон і, навіть не дивлячись на екран,

Підполковник Віталій Лавренчук (третій зліва) під час навчання в Інституті оперативного забезпечення та логістики Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

натискає потрібну кнопку. Кілька хвилин – і все вирішиться. Аби тільки чоловік не був заклопотаний та міг взяти слухавку.

Але раптом жінка на секунду завмирає. Рука з телефоном безсило опускається вниз. Одразу бракує повітря. На очі набігають неочікувані сльози.

...Телефонувати марно. Підполковник Віталій Лавренчук уже ніколи не зможе відповісти на дзвінок дружини. Кадровий офіцер загинув 20 вересня 2014 року на четвертий день службового відрядження, куди був відправлений у складі оперативної групи штабу Антитерористичної операції.

А дружина офіцера все ще не може змиритися із невідворотною реальністю. Здається, що варто лишень тільки почекати. І двері будинку знову прочиняться, впускаючи до помешкання господаря. Він, як завжди, стоятиме із втомленою усмішкою на вустах. А малеча привітно горнутиметься до тата, за яким уже встигла засумувати. Так було не раз. Так має бути й зараз. Для Оксани Володимирівни чоловік просто у черговому відрядженні.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про відзначення державними
нагородами України:

За особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі
Постановляю:

Нагородити орденом Богдана
Хмельницького III ступеня:

підполковника
ЛАВРЕНЧУКА
Віталія Вікторовича
(померлого)

Президент України

П. ПОРОШЕНКО

м. Київ
15 травня 2015 року
№ 270/2015

«Потрібно навчитися жити без нього, – тихо говорить жінка. – Не можу й до цього часу змиритися з тим, що його не стало. Відчуття, що він ось-ось має повернутися. Навіть не можу вдома поставити його портрет.

Можливо, це минеться... З часом...».

Але зараз вона пам'ятає кожен прожитий разом день до найдрібніших подробиць. А особливо – день їхньої з Віталієм першої зустрічі. Та передувала цьому справжня дружба з його молодшою сестрою Катериною. Оксана тоді саме ходила до школи. Одного ранку, прийшовши до класу, вона помітила новеньку, яка сором'язливо стояла біля вікна. Дівчина підійшла до новоприбулої і спробувала підбадьорити її розмовою. Мабуть, саме з цього й розпочалися теплі, майже сестринські стосунки двох колеганок. Дуже швидко Оксана в родині Каті стала своєю. Довідалася, що та приїхала разом з батьками та старшим братом до міста каштанів із Єкатеринбурга. Адже батько подруги був військовим. Віталій одразу завоював прихильність дівчини тим, що з очевидною повагою ставився до сестри та до неї. Не глузував і не намагався поставити себе вище, як то часто трапляється з хлопцями, у яких є менші сестри. Більше того, їхнє спілкування щоразу ставало все цікавішим і насиченішим.

Так тривало кілька років. Обое вже давно почали помічати, що перестали бути одне для одного просто друзями. Віталій не посоромився висловити свої почуття до дівчини й запропонував зустрітися. Оксана погодилася, адже почуті від юнака на свою адресу слова були для неї довгоочікуваними.

«Ти все одно будеш моєю дружиною», – безапеляційно заявив хлопець.

І не помилився. 2000 року вони поєднали свої долі. Оксана Володимирівна офіційно стала дружиною Віталія Лавренчука.

Згадуючи сімнадцять років подружнього життя, пані Оксана говорить:

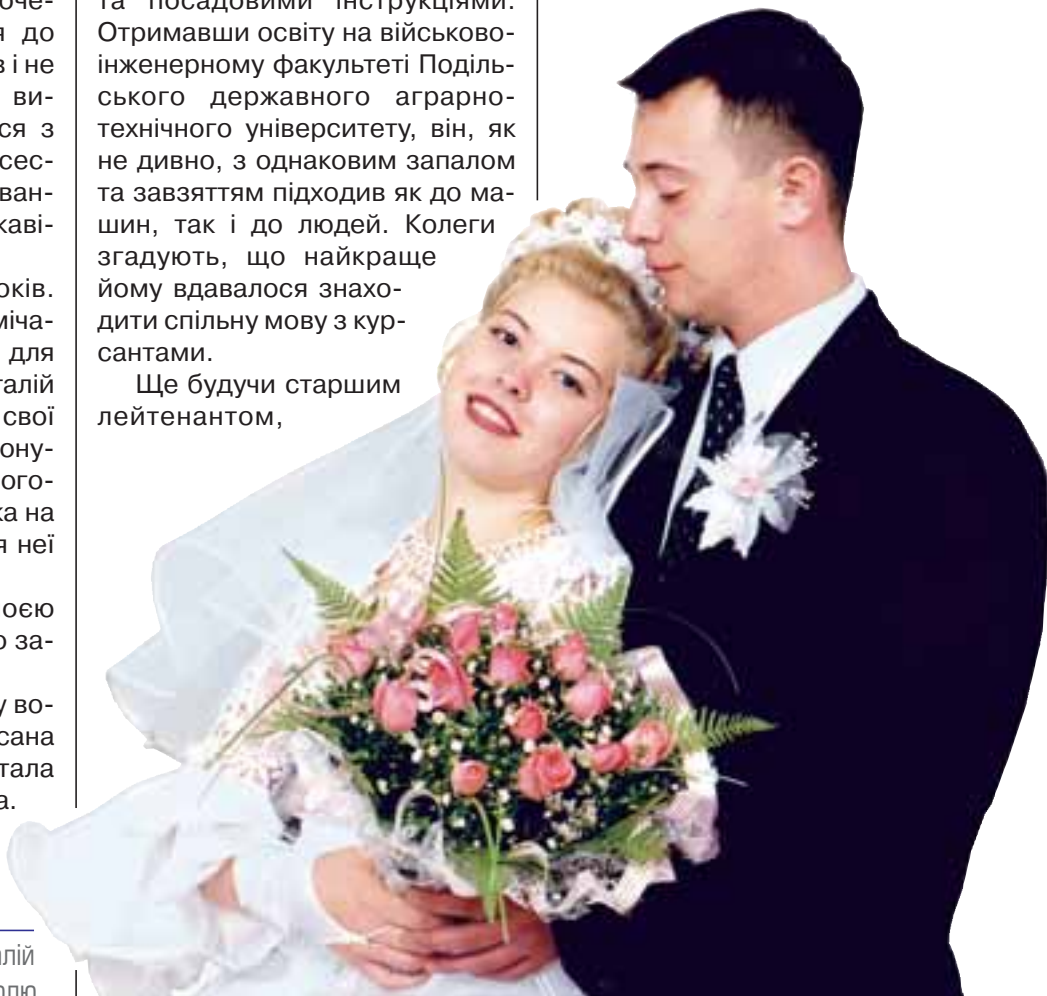
«У першу чергу Віталій для мене був другом. А вже потім – чоловіком і турботливим батьком. Хоча, ми були разом дуже рідко. Він рано йшов, а повертався вже запізно. Але в неділю ми завжди намагалися бути разом. І зовсім неважливо, де ми були та що робили. У нас не було в подружньому житті звички. Було КОХАННЯ».

Працювати Віталію Вікторовичу, старшому офіцерові організаційно-планового відділу управління оперативного забезпечення штабу Командування Сухопутних військ Збройних Сил України й справді доводилося забагато. Але ніколи близькі не чули від чоловіка жодного слова нарікання. Військова служба, як ніяка інша робота, чітко регламентована. Та Віталій Лавренчук свою справу знав і любив, а отже прагнув не обмежуватися лише наказами та посадовими інструкціями. Отримавши освіту на військово-інженерному факультеті Подільського державного аграрно-технічного університету, він, як не дивно, з однаковим запалом та завзяттям підходив як до машин, так і до людей. Колеги згадують, що найкраще йому вдавалося знаходити спільну мову з курсантами.

Ще будучи старшим лейтенантом,

Віталій Вікторович ніколи не дозволяв своїм підопічним йти у звільнення без кишенькових грошей. Чоловік вважав за неприпустиме ту обставину, що юнак не матиме змоги навіть купити собі морозива чи повести дівчину в кіно на денний сеанс. Якщо ж таке траплялося, не вагаючись діставав гроші з власної кишені й давав солдату. Військовий – не лише людина зі зброєю, що стоїть на сторожі спокою. Має бути ще й добрим психологом, знавцем людських душ. Віталій Лавренчук володів надзвичайно важливою рисою характеру – був турботливим і водночас вимогливим. Солдати у нього не ходили ні в «улюбленця», ні в «чорному списку». Ставився до них, як до власних дітей.

І, мабуть, за це доля подарувала чоловікові велику радість бути батьком чарівної донечки

Восени 2000 року Оксана й Віталій поєднали своє кохання в одну долю

Молоде подружжя Лавренчуків разом з батьками

Владислави та моторного синопка Іллі.

Народження дітей – ще одна яскрава сторінка в спільній книзі життя Оксани та Віталія.

«У нас і так були завжди хороші стосунки. Але чоловік дуже хотів сина. Після його народження він мене на руках носив у прямому сенсі слова», – ділиться спогадами вдова загиблого офіцера.

Діти стали для військовослужбовця сенсом життя й відрадою у повсякденних нелегких буднях. Яким би втомленим не був, завжди знаходив час для спілкування з малечею. З Владиславою разом вони гуляли парком. І дівчинка завмирала від радості, коли наступного дня чула від однокласниць компліменти на адресу свого статечного, іноді суворого, але такого любимого тата. А Іллюша – так той одразу відчув, що зумів назавжди завоювати батькове серце. Годинами міг просиджувати у батька на руках, не капризуючи й не набридаючи втомленій мамі плачами. І підполковник Лавренчук, який не раз дивився в очі небезпеці, боявся поворухнутися, щоб не потривожити це маленьке тендітне щастя.

Дім, робота, відрядження. У такому ритмі летіли роки. Та Віталій Лавренчук у шаленій кру-

говерті життя завжди намагався знаходити час для найрідніших – дружини, дітей, сестри Катерини й батьків – Віктора Кузьмича та Тетяни Миколаївни. Приязно ставився до тестя й тещі – Володимира Павловича та Ніни Василівни. Найбільше боявся в запалі суперечки ненароком дошкулити близьким. Тому за всіляку ціну уникав конфліктів. Був переконаний, що в умінні підбирати «мирні» слова криється мистецтво справжнього офіцера. Ті, хто йшов із ним пліч-о-пліч, так і називали – Офіцер із великої літери.

Від буденних клопотів чоловік відпочивав на риболовлі. Навіть до цієї справи підходив, з одного боку – професійно, з другого – зі справжнім азартом. І дружина, і батьки намагалися відмінити всі плани й відпускати рідну людину відпочити.

Захопленням Віталія Лавренчука були і бджоли. Годинами міг проводити з ними в садку. А почалося все ще в дитинстві. Адже батько Віталія був завзятим пасічником. До сімейної справи долучилася навіть Оксана Воло-

Владислава чи не щоночі бачить тата уві сні. Вони розмовляють. Як і за життя, батько цікавиться всіма справами донечки, а вона йому охоче відповідає...

димирівна. Зараз не гірше за чоловіка вона вправляється з «солодким» господарством. Позбуватися пасіки не планує. Шкода зруйнувати справу життя коханої людини. Та й сама знаходить у цих сонячних комах розраду. Бо нагадують жінці ті часи, коли ще вдих з Віталієм вони щовесни насолоджувалися цією бджолою симфонією.

...У зону проведення Антитерористичної операції підполковник Лавренчук потрапив у вересні 2014 року. Але перед тим був ще Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. Після випуску наприкінці червня 2014 року підполковник Лавренчук виїжджає з Києва до нового місця служби – до Територіального командування «Північ», що дислоковане у Рівному. Кілька місяців чоловік справно виконував обов'язки начальника гідрометеорологічної служби управління оперативного забезпечення штабу управління

оперативного командування «Північ» (сьогодні – «Захід»).

Уже почалися повномасштабні бойові дії. Віталій Лавренчук із перших днів тактовно, але твердо сказав дружині, що прикриватися званнями та медичною книжкою не збирається. Пояснив, що до останнього буде виконувати свій офіцерський обов'язок, щоб не трапилося. Пані Оксана й не чекала від чоловіка іншого рішення.

...Це мало бути чергове відрядження. Занепокоєння викликало лише місце дислокації – сектор «М» на межі Донецької та Луганської областей. Передова потребує професіоналів. Тому зволікати Віталій Вікторович не збирався. У небезпечну поїздку офіцера збирали всією родиною.

«Ми особисто купували все обмундирування. Йому видали тільки автомат», – не приховує правди вдова загиблого.

Та навіть у цій ситуації жінка тоді знаходила розраду. Здавалося, що придбане власними руками ліпше збереже кохану людину від небезпеки. Сподівалася на швидке повернення чоловіка. Попереду було так багато планів! Напередодні подружжя сиділо за чашкою чаю на кухні. Прохолодне синювате повітря наповнювало помешкання свіжістю й нагадувало про близьку осінь.

«Знаєш, – Оксана Володимирівна раптом схилила голову чоловікові на плече. – Я – найщасливіша жінка! У мене все є: коханий чоловік, діти. Батьки живі. Ну що ще потрібно?».

Вона запитально подивилася своїй другій половинці в очі. А чоловік міцно пригорнув її. Ніби обіцяв, що хвилюватися не потрібно й усе буде добре.

Ці чайні посиденьки вони пригадували в суботу вранці, коли на телефон молодої жінки надійшов довгоочікуваний дзвінок. Дружина офіцера за роки подружнього життя вже чітко знала, що телефонувати чолові-

Дім, робота, відрядження. У такому ритмі летіли роки.

Та Віталій Лавренчук у шаленій круговерті життя завжди намагався знаходити час для найрідніших – дружини, дітей, сестри Катерини й батьків – Віктора Кузьмича та Тетяни Миколаївни

кові першою не тільки не завжди зручно. Але й у деяких випадках небезпечно.

Йй залишалося, як і сотням інших дружин військовиків, лише чекати на звісточку. І цього разу вона її отримала. Розмова була короткою, але для обох було важливо хоча б почути рідний голос. Побажавши чоловікові гарного дня, Оксана поклала слухавку та заспішила до дітей.

Ранок неділі почався із наляканих очей доньки. Владислава, незважаючи на ранній час, прийшла до мами на кухню одягнена та з ноутбуком.

«Мамо, а чому нам усі співчують? – здивовано запитала дитина. – Стільки повідомлень. Хіба з кимось трапилося лихе?».

Оксана взяла з рук доньки ноутбук. І справді. Одне повідомлення, друге... Співчуємо... Непоправна втрата... Тримайтеся...

«Якось нісенітниця! – билося в голову у жінки. – Дурні жарти! Невже можна отак підло й жорстоко вчиняти з людьми?!».

Пані Оксана до останнього відмовлялася вірити в те, що нашіптувала підсвідомість. Щоб розвіяти страшні здогади, набрала номери рідних.

«Пробач. Це правда. Ми не хотіли, щоб ти дізналася від нас».

Слова падали, немов каменюки, й руйнували за собою все. Привітне домашнє вогнище перетворилося на попелище. Ніколи вже не буде так, як раніше. Адже вчора пополудні сталося непоправне – під-

Діти стали для військовослужбовця сенсом життя й відрадою у повсякденних нелегких буднях. А після народження сина Ілляші, Віталій Лавренчук почував себе найщасливішим татом на світі

полковник Віталій Лавренчук загинув під час виконання бойового завдання.

У двері дзвонили все рішучіше та рішучіше. Коли жінка на решті відчинила їх, близька родичка, що прийшла втішити та допомогти, відсахнулася назад. З подивом дивилася на неї молада вдова. Вбита страшною новиною жінка не відчувала, що губи в неї скусані до крові.

А далі... А далі формальності. Підтвердження із військового комісаріату, організація перевезення тіла, похорони. До останнього жила примарною надією: можливо, помилка. Наплутали. Можливо, просто схожий.

Усі сумніви відпали, коли побачила рідне обличчя. Смерть змилосердилася

Біля озера у Малому Вишнополі: риболовля для Віталія завжди була найкращим відпочинком від буденних клопотів

над загиблим офіцером і не спотворила зовнішність. Його поховали у відкритій труні.

Як усе те трапилося – Оксана Володимирівна не знає й досі. Бойові побратими чоловіка розповіли, що того фатального дня він мав чергувати на блокпості. У секторі панувало недовге затишшя. Противник нічим не виявляв своєї присутності. Чергування обіцяло минути без великої стрілянини.

Далі все було миттєво. Як у поганому кіно.

Щось сталося з ракетною установкою. Підполковник Лавренчук зупинив її, щоб дізнатися та усунути причину несправності. Техніка зупинилася. Віталій Вікторович цілком зосередився на роботі. Секунда – короткий спалах, характерний звук. Не залишилося часу ні подумати, ні згадати. Навіть зрозуміти не встиг,

що трапилося, коли серце зробило останній удар. Ворожий мінометник спрацював професійно...

Свій останній земний притулок Віталій Лавренчук знайшов у землі Хмельниччини, у селі Малий Вишнопіль, на малій Батьківщині батька, там де грався у дитинстві, яку з великою радістю відвідував дорослим. За життя, приїжджаючи до батьків, дуже любив ці місця й напівжартома наказував поховати його саме тут. Був людиною віруючою. Хоча зрідка випадав час відвідати богослужіння, на свято Великодня завжди намагався відстояти Всеношну службу.

Та понад усе хотів жити. Радити кожному кроку маленького синочка й успіхам донечки. Хотів ще побувати за хресного батька дітям бойових побратимів і товаришів.

Не судилося...

Але, здається, навіть із неба чоловік продовжує опікуватися близькими. Владислава чи не щоночі бачить тата уві сні. Вони розмовляють. Як і за життя, батько цікавиться всіма справами донечки, а вона йому охоче відповідає.

А вранці прокидається з тяжким серцем. Адже та розмова за татом виявляється лише сном. Дівчинка намагається не виказувати своєї засмученості. Понад усе прагне втішити маму, допомогти їй. Маленькому Іллі легше. Він ще не усвідомлює всього, що сталося, та рідне татове обличчя завжди впізнає на фото.

Оксана Володимирівна намагається бути прикладом для дітей і триматися гідно. Лишень, коли поснуть, можна вчепитися зубами в подушку й зайтися у німому благанні до Бога повернути все так, як було. Але дружина офіцера знає, що це неможливо. Для неї дуже важливо зберегти про чоловіка світлу пам'ять й не заплямувати його честь. Усе тепло й любов пані Оксана дарує своїм дітям. А ще – товаришам по нещастю.

...Гума все продовжувала сичати. А жінка розгублено стояла під осіннім дощульним дощем, стискаючи в руці телефон.

«Вам допомогти?» – пролунало так несподівано, що вона аж сахнулася. Та це виявився лише сусіда, у якого трапилася аналогічна прикрість. З усім необхідним реманентом, полагодивши свою автівку, він взявся за машину пані Оксани. Через певний час несправність було усунуто й жінка знову сіла за кермо.

«Дякую!» – прошепотіла вона, дивлячись на мобільний телефон чоловіка, якого так і не наважилася позбутися.

Дружина офіцера точно знала, ХТО допоміг їй сьогодні.

Олександра ВАСИЛЕНКО

Напівживе поранене немовля в Мар'їнці
самовіддано рятували десятки військових
і цивільних українців

«РУСЬКИЙ МИР» ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ НЕМОВЛЯТ

На околицях Мар'їнки по вулиці Орджонікідзе поміж дерев розташовані приватні будинки її мешканців. Там же самотньо стоїть дім багатодітної родини Корнієнків. Напівзруйнований, із заваленою стелею та вибитими шибками він, немов примара, нагадує людям про страшний злочин бойовиків. Сьогодні тут гуляє вітер. А зовсім недавно, дзвінко сміючись, тут бавилися дітлахи. А щасливе подружжя, обійнявшись, уважно вдивлялося в кожну рисочку об-

личчя своєї найменшої донечки Лілечки, якій тільки виповнилося п'ять місяців, та тихо сперечалося, на кого вона схожа та ким буде, коли виросте. Тихеньке жагукання та перевертання зі спинки на животик збирало біля маленького ліжечка усе дружнє сімейство, яке захоплено стежило за кожним новим досягненням маляти. Тут жили і мріяли про майбутнє. І це було недавно. До тієї страшної миті, коли вночі 17 серпня бойовики підступно обстріляли з танка

цей житловий квартал. Один зі снарядів влучив у будинок Корнієнків. Уся родина опинилася під завалами. Найбільше поранень зазнало крихітне немовлятко.

Шанс на життя дівчинка отримала завдяки бійцям 28-ї окремої механізованої бригади. Під вогнем нападників вони рятували родину і вчасно доправили п'ятимісячну поранену до Курахівської районної лікарні.

Звістка про порятунок українськими військовими малень-

кої Лілії швидко облетіла фронт і всю Україну. Воїни показали, що вміють не лише боронити рідну землю від російсько-терористичних військ, а й рятувати життя мирному населенню. Тим більше, дитинці-янголу.

«Серед нас проклятих сепаратистів немає!»

Наша група військових журналістів прибула на місце тієї події. Люди почергово запрошують нас на своє обійстя, аби ми на власні очі побачили злочини бойовиків так званої «ДНР». Як виявилось, до незаконних збройних формувань рукою подати.

– Ось погляньте, вони лише за 400 метрів від нас. Он прямісінько за тією фермою. Коли їм тільки-но заманеться – виходять і починають стрільбу, – скаржиться один із мешканців, показуючи позиції ворога.

– Тут розриви від танкового снаряду та міни з 120-міліметрового міномета.

«Спасибі» «сепарам» – завдяки їм перекопаний наш город. Тільки замість картоплі будемо збирати сталевий урожай, – вступає в розмову хлопчина, демонструючи вирви від ворожих снарядів на грядках з городинною. Юнакові вторять сусіди.

– Хлопці! Та коли ж перестануть стріляти з донецької сторони? – запитує нас 80-літня бабуся, яка самотньо пореєється на своїй ділянці.

– Не знаємо, рідненька. Путіну видніше, – відповідаємо.

– Ой, та як його ще ноги носять білим світом. А щоб у його горлянци пір'я поросло! Таке тільки Гітлер робив. А то б'ють і б'ють. Скільки у дворі можна ці осколки на брукт збирати? Мої сусіди не витримали та й виїхали на мирну Україну, бо там краще, – бідкається літня жінка. Раптом плечі старенької затряслися... Заридала, не в силах вимовити й слова. Це була самотня, зі своїми сумом і жалем наша українська бабця.

Зруйнований будинок родини Корнієнків

їн від осколків, – обурено вигукє літній газда, вказуючи рукою на пошкоджений автомобіль «KIA». – Ми із дружиною недоїдали, кожну копійчину відкладали, щоб купити авто. Під старість купили. А покидьки-«новоросці» його знищили. Скільки можна це ще терпіти, скажіть?

До розмови долучається Григорій. Це саме він із синами першим прибіг на допомогу родині Корнієнків. За його словами, то була жахлива ніч. Після кількох сильних вибухів поблизу його дому сім'я сховалась у підвалі. Однак за кілька хвилин хтось постукав у двері. Це був батько маленької Лілії.

– Він сказав, що будинок повністю зруйнований, стеля впала на підлогу. Ми швидко вирушили на допомогу. Одразу прибігли й військові з опорного пункту. Попри обстріли і темряву вони при ліхтарях почали розгрібати завали та виносити речі, а маленьку Лілю негайно відправили в лікарню. Бійці нам уже – як рідні, – розповідає Григорій. – Привезли дошки, щоб перекрити дім, за свої гроші купили цвяхи. Сусіди допомогли будівельними матеріалами, хто чим міг. Недаремно кажуть, що біда об'єднує людей... Але потім мене найбільше вразило те, що наступного дня «сепарське» телебачення розповіло, начебто

Майор медичної служби Ігор Нижник: усі були шоковані побаченням: жінка тримала в тремтячих руках згорток, з якого капала кров... Це була мати, яка тримала на руках свою донечку

– Заспокойтеся, рідненька, – ми обійняли її, усвідомлюючи, що повинні підтримати, допомогти.

Розчулений сусід – пан Микола – разом із дружиною пригощають нас водою з криниці та розповідають про свою біду. Металева огорожа завтовшки п'ять міліметрів рясно посічена осколками. Посеред подвір'я – чорна яма від розриву мінометної міни. Від нічних обстрілів постраждали й новенькі пластикові вікна.

– Це ще дрібниці. Огорожу і вікна із часом поміняю. А де ж гроші взяти на ремонт автомобіля? Аж цілих п'ятнадцять пробо-

нас обстріляли українські військові. Цинізм у них «зашкалює»!

Чоловіки, які в той час встановлювали на будинку Корнієнків новий дах, голосно кидають згори:

– Серед нас проклятих сепаратистів немає! І не потрібно нам «руського мира». На Донбасі всі добре наїлися тієї пропаганди. Ми – Україна! А тій стороні Бог суддя. Побачимо, до чого вони доводяться. А дім цей відремонтуємо. Головне, що немовля живе. Це найбільша для всіх радість!

Велика боротьба за маленьке життя

Начальник медичного пункту 2-го батальйону 28-ї окремої механізованої бригади з позивним «Хімік» у Мар'їнці виконував завдання вже понад місяць. Дорогою до лікарні всю відповідальність за життя дівчинки він узяв на себе. І як фахівець усвідомлював усі ризики. Та вибору не було.

– 17 серпня ми отримали трижовний дзвінок: нас просили про допомогу. Та коли сказали,

що «трьохсотий» – п'ятимісячна дитина, ми не повірили. Але вирішили негайно. Дійсність підтвердила жажливе повідомлення. Ми погрузили матір з донькою в мікроавтобус – і мерщій до Курахове. Я тримав Лілію на руках і тільки молився, аби доправити живою. Коли передали в руки лікарів, відчув полегшення. Свою роботу я виконав. Наступного ранку мама Лілії дзвонила мені та дякувала за допомогу, – пригадує «Хімік».

У міській лікарні Курахового нас зустрів військовий хірург майор медичної служби Ігор Нижник. Це професійний лікар-травматолог з Коломиї. До війська його призвали під час мобілізації в січні 2015 року. Служить у 66-му військовому мобільному госпіталі. Разом з колегами – хірургом Едуардом Ремезюком, лікарем-анестезіологом Андрієм Кросовським і цивільними медиками лікарні – фактично дали п'ятимісячній дівчинці надію на життя.

Для Нижника така операція була першою в медичній кар'єрі. Потім фахівці зізналися, що навіть помилка на міліметр могла стати фатальною.

Люди допомогли будівельними матеріалами, хто чим міг. Недаремно кажуть, що біда об'єднує людей...

– Ми, три військові лікарі, цілодобово перебуваємо на чергуванні в Курахівській міській лікарні. У нашій практиці такого не було, адже надаємо медичну допомогу лише пораненим військовим. А тут дитинка вагою 8 кілограмів, – розповідає майор Нижник. – Близько першої години ночі машина бригади просто

залетіла на наше подвір'я. Хлопці нам зателефонували ще дорогою на Курахове, що везуть важкого пацієнта. Усі, хто був у лікарні, вибігли зустрічати. Навіть «каталку» захопили. Проте усі були шоковані побаченням: жінка тримала на тремтячих руках згорток, з якого капала кров... Це була мати, яка тримала на руках свою донечку. У дівчинки було вогнепальне поранення черевної порожнини. У животику застряг осколок, який пошкодив товстий і тонкий кишечники. Ми його зшили, стабілізували стан маленької та прокапали необхідні розчини.

Задіяли і цивільних лікарів Курахівської лікарні. Від хірурга Юрія Кобильського почули нову інформацію. У медицині він з 1990 року. По дитячій хірургії проходив чотиримісячні курси. Тому певний досвід уже мав.

– Стан дівчинки був надважкий, вона фактично помирала. Але ми знали: все буде гаразд. Разом з військовим анестезіологом Кросовським знайшли вени. Упродовж операції вивернутий назовні кишечник повернули в черевну порожнину. Для нас така операція була також першою, – згадує лікар. – Кров привезли лікарі 66-го військового мобільного госпіталю. Як тільки переконалися, що дівчинка витримає транспортування, направили її у спеціальну лікарню Дніпропетровська.

Вони прагнуть убивати, ми – захищати

Зі слів мотопіхотинців, бойовики в Мар'їнці обстрілюють усіх поспіль – і військових, і житлові квартали з мирним населенням. Вони – неперебірливі. Недавно зруйнували п'ятиповерховий будинок, в якому також були діти. Слава Богу, обійшлося без жертв. А тижні зо два тому до лікарні доставили важкопораненого чоловіка. Він вийшов на свій город, неподалік якого ро-

Люди вже знають, що околиці їхнього міста обстрілюють зі сторони бойовиків. Вони – прагнуть убивати, ми – захищати

зіврався мінометний снаряд. Осколки влучили в груди. Ще добре, що чоловік стояв до міни боком. Якщо б стояв прямо – втратив би життя. Людей із цього населеного пункту виїхало небагато.

До українських військових мешканці ставляться добре. Ті ж відповідають їм тим же, допомагаючи, чим тільки можуть. Як це сталося з родиною Корнієнків. Українські бійці допомогли їм грошима, а командування бригади виділило ліс для перекриття їхнього напівзруйнованого будинку. Люди вже знають, що околиці їхнього міста обстрілюють зі сторони бойовиків. Вони – прагнуть убивати, ми – захищати.

Кругову оборону у Мар'їнці тримають бійці 28-ї окремої мехбригади. Вони й охороняють мирних жителів. Спокій цим мотопіхотинцям лише сниться. Кожної ночі бойовики «кошмарять» околиці містечка зі стрілецької зброї, АГС і мінометів. Часто гатять з танків. Коли ж мовчать танки, стріляють снайпери.

– Ми можемо відповісти лише за дозволом старшого ко-

мандира. Мусимо ж якось захистити себе і людей. Після нашої відповіді на деякий час стає спокійніше. Знаєте, якщо відверто, то бойовики – неукі. Стріляють, аби куди. Нас бояться і час від часу провокують. Тільки незрозуміло, чим завинили перед ними мирні громадяни, – розповідає командир передового опорного пункту лейтенант за позивним «Автор».

Р.С.: На жаль, попри всі зусилля лікарів Дніпропетровської лікарні, врятувати життя п'ятимісячної Лілі з Мар'їнки не вдалося. Вона померла вранці 30 серпня 2015 року від зупинки серця під час чергової операції.

Олег РОМАНОВИЧ

«РОСІЙСЬКИЙ СОЛДАТЕ, КИДАЙ РУШНИЦЮ, ЙДИ ДОДОМУ!»

«Військо України» продовжує друкувати розповіді росіян-блогерів щодо бачення ситуації, яка склалася в їхній країні, адже рядки, написані серцем, без цензури, викликали чимало відгуків читачів журналу

Борис ЯКОВЛЄВ, (м. Дно, Псковська область, блогер):

Росіяни, чого ви постійно намагаєтесь навчити СВІТ і, зокрема, УКРАЇНУ? Може маєте один із найвищих рівнів життя на Землі і найбільші зарплати? Ні. Зарплати, як у Африці, рівень життя, як у відсталих країнах. Може, за таких зарплат у нас дешева комуналка, дешеві продукти, дешевий бензин? Ні. Комуналка така ж, як у найбагатших та найрозвиненіших країнах, продукти за ціною елітних супермаркетів Лондона й Голлівуда, бензин по повній, як у країнах, що не мають нафти.

Може ми створили демократичну державу? У нас незалежні суди, мінімальна корупція, чесні вибори? Ні. Держава демократична лише на папері, в судах телефонне право та незахищеність пересічного обивателя, корупція, як у «кращих» країнах Африки та Південної Америки за диктаторських режимів. Вибори – фікція, ілюзія, де все давно вирішено наперед, а чотири партії, їхні постійні учасники, це лише прикриття, так, про людське око. Всі вони товчуться біля одного корита та грають написані для них ролі, ось і все. А може маємо кращу медицину, освіту? Ні. Про медицину свідчить хоча б те, що Кобзон, попри санкції, намагається виїхати в клініку на Захід. Тобто навіть Кобзона, навіть у Москві неспроможні лікувати. Відставання в медицині на десятки років! Освіта? Погляньте на останні результати світових олімпіад серед школярів – наших серед нагороджених немає. Може ми підняли промисловість, сільське господарство, маємо досягнення в науці? Ні. Промисловість за останні роки занепала остаточно (працюють лише імпортні заводи з виготовлення кетчупів, майонезу, пива та авто). Сільське господарство знищене, розорене і займатися ним немає жодної можливості через цілеспрямоване шкідництво уряду. Технології, винаходи? Я вас прошу, давайте тут скорботно

помовчимо. Може, створено сильну армію? Ні. Блеф. Залишки колишньої розкоші від СРСР – старі літаки, що падають, старі кораблі, ракети, які не злітають. А танками, панове, сьогодні воює хіба що ІДІЛ та інші зубожілі папуаси.

Те, що відбувається нині, – це не війна народів. І навіть не між двома країнами пролягає сьогодні лінія фронту. Триває війна між цивілізацією і «совком». Між європейським устроєм світу і корумпованою системою пострадянського простору. Між майбутнім і минулим

Вважаю за оптимальне – українці-росіяни, які прагнуть в «руський мір», до «Гніди» під крило – вільно переїздять сюди, ми, хто по горло наївся лайна від МЕДВЕПУТА, їдемо в Україну... І всім добре, і війни немає... І паркан від них. Хочуть так жити, нехай живуть – зі Сталиним, з Путлєром, з Кім Чен Іром, з триколорами, з георгіївськими стрічками, з Победой... А ті, хто зараз у Криму, запам'ятайте – він не ваш, і доведеться його повернути назад Україні... А от озброєних бандитів із Донбасу, думаю, можете прихистити в себе, якщо захочете...

Єлена МЕРКЕЛЬ (м. Сочі, журналіст):

У квітні ми були у Празі – там на Староміській площі стоїть маленький Майдан. Молодь збирає підписи, влаштовує театралізовані вистави, трішки агітує – все дуже весело, але з гідністю. Я хочу побажати цим хлопцям і дівчатам, як і всій українській молоді, європейського майбутнього. Народ, ви цього варті! Таких, як я і мої друзі, в Росії чимало. Але не забувайте, будь ласка, – ворогів України все ж набагато більше. Зрозуміло, що зі зміною вектора миттєво зміниться і суспільна думка – росіяни відвикли самостійно

думати, без телевізора. До того ж катастрофічно впав загальний культурний і освітній рівень, варваризація населення приголомшує. Це означає, що думками і настроями людей можна керувати. Та нехай їх – псевдопатріотів – і багато, проте вони не викликають довіри. Нас – менше, так. Але ми – якісніші! І ми за Україну! Тримайтеся, дорогі.

Олексій СУХОВЕРХОВ
(м. Москва, письменник і журналіст):

Я не вірю в те, що росіяни й українці колись були братами. Швидше за все, це вигадки пропаганди. Дійсно, українці здебільшого добре ставились до росіян, про яких можна сказати протилежне – в більшості випадків росіяни дивилися і дивляться на своїх сусідів зверхньо. Проте сьогодні, напевне, це вже неважливо. Швидше за все слід говорити про інше. Те, що відбувається нині, – це не війна народів. І навіть не між двома країнами пролягає сьогодні лінія фронту. Триває війна між цивілізацією і «совком». Між європейським устроєм світу і корумпованою системою пострадянського простору. Між майбутнім і минулим.

Україна зробила свій правильний вибір. Нічого хорошого в цьому «совку» немає і ніколи не

Я хочу побажати всій українській молоді європейського майбутнього. Народі, ви цього варті!

було. Мова навіть не про тотальний дефіцит усього, не про загальну рівність у бідності тощо. «Совок» – це система, яка становить загрозу для всього людства. Сьогодні межа між «совком» і європейською цивілізацією проходить десь у районі Луганської і Донецької областей України. А Крим залишився на території ворога. І зрештою, не так важливо, де пролягає лінія фронту – по Південному Сходу України чи по Уралі, хоча останнє було б краще.

Насправді війна йде насаперед у наших головах. Україні пощастило, що 9/10 її громадян обрали правильну сторону. На жаль, у нас в Росії сталося навпаки.

Це в нас, а не у вас у головах іде справжня громадянська війна. Це в нас до влади прийшла система, котра у всесвітній історії має лише одну назву: фашизм. Влада обмеженого кола осіб, що узурпували і політичну, і економічну владу. На жаль, при цьому російський народ у переважній більшості хворий, так само, як народ Німеччини в тридцяті роки минулого століття. Але й це нічого не змінить. Тому що іншого шляху розвитку немає. Чи нам цього не знати, тим, хто 70 років брів у неправильному напрямку дорогою «розвиваючогося» соціалізму, щоби зрештою повернутися до того, з чого починали?..

В мене є багато друзів в соціальних мережах, які сьогодні на справжньому фронті, в окопах, захищають свою Батьківщину – Україну. Скажу їм і всім молодим українцям, які воюють за правду. Тримайтеся, друзі! Ви захищаєте сьогодні не тільки свою країну. Ви захищаєте від агресора весь світ. Ви встали на шляху диявола, саме ви зупинили нашість варварів на цивілізований світ. Перемога буде за вами. Ще ніколи в історії людства тоталітарний режим не здобував перемогу над свободою та демократією. І як би важко не було тепер, Україна це ще раз доведе всьому світові!

Наталія ЯРЕМЕНКО,
«Голос України», спеціально
для «Війська України»

Путін навряд чи зупиниться. Схоже, економічна криза в Росії, зростання цін і зубожіння народу в результаті санкцій для нього є прийнятною платою за задоволення імперських амбіцій. Народ на цю тему він питати не збирається

ІНФОРМАЦІЙНА ЕКСПАНСІЯ РОСІЇ

Навіть високоосвічені та інтелектуальні люди піддаються впливу та починають говорити так, як це їм нав'язують у переважній більшості аудіовізуальні ЗМІ

А залежність росіянина від телевізора – парадоксальна. Наприклад, під час стрибка долара з 38 до 51 російського рубля в грудні минулого року, перше, що розібрали в магазинах, були не крупи та товари першої необхідності, а телевізори та побутова техніка. В серпні знову пішла хвиля зростання валюти, і знову вони купили ТЕЛЕВІЗОРИ.

– Росіяни вже не можуть жити без інформаційного продукту, він стає для них мірилом щастя, – переконаний політтехнолог Вадим Жоржович. Вони зомбуються телевізором. Відбувається заміна логічних понять, коли людина вже не думає, а сліпо вірить сюжету.

Російські ЗМІ формують і мовне сприйняття всіх подій. Правильна подача інформації впливає на більшу частину аудиторії. Тож російські проекти, як мінне поле, нашпиговані смисловими мінами, які вражають не тіло, а мозок. А їхня дія скерована не лише на українців, а й на європейців, американців, та як не парадоксально це звучить, і самих же росіян.

Ядро московської інформаційної кампанії – єдиний аналітичний інформаційний центр, де працює – 1,5 тисячі аналітиків, які також долучаються до виготовлення передач та створення міфічного образу «непоколебимой России». Тематику та напрям

визначають не вони. 720 наближених до Путіна аналітиків, ось хто диктує умови розвитку та діяльності пропагандистської машини. Наша країна стала полігоном для випробувань, кінцева ж мета – інформаційний простір далеко за кордонами України та РФ. Про це красномовно свідчать факти. Зона російської пропаганди постійно розширюється. Телеканал RT лише за останній рік почав мовлення в провідних країнах Європи. 11 місяців тому підписано угоду і з Аргентиною. Під час телемосту президент Аргентини Крістіна Фернандес де Кіршнер повідомила Путіну: «...ми дуже раді включити вас в цифрове аргентинське

телебачення... всі ми могли б дізнатися яка вона справжня Росія».

Та чи дізнаються? Адже телеканал «Russia Today», який нині має лаконічну назву RT, створив цілий інформаційний комплекс з різними мовними програмами. Наприклад, для німців вони підготували півгодинне політичне шоу. Невдовзі подібний проект запустять французькою мовою. На все це з російського держбюджету буде виділено додаткових 39 млн доларів. – Всі програми різні. Англomовний проект обов'язково повинен дискредитувати США та показати як там страждають від несправедливої політики, арабський канал обов'язково зробить акцент на арабській єдності, німецький розраховуватиме на сльози, мусуючи тему, скільки на долю наших народів випало страждань, – пояснює аналітик Валерій Гастинщиков. – Це звичайна пропагандистська агітаційна діяльність, яку здійснюють планово, регулярно та щоденно.

Гастинщиков пояснює, що такі інформаційно-психологічні операції не можуть тривати зі сталою інтенсивністю. Не можна чавити на одному й тому ж рівні.

Коли рейтинг Путіна зазнав падіння, в Росії почали задумуватися над обмеженням впливу мережі Інтернет на розум власного народу. 68% російських інтернет-користувачів проголосували за введення цензури

Просто аудиторія стомиться і все найцікавіше буде проходити повз. Для того, щоб був результат, потрібен рваний темп: десь потрібно підсилити, десь послаблюєш, потім підходиш з другого боку, тим самим підтримується інтерес.

Така тактика застосовувалася напередодні анексії Криму.

– Перед окупацією на півострові проросійське телебачення показувало вигаданих бандерівців, війни, катування... Вони маніпулювали підсвідомістю. І коли розпочалися дії на Донбасі, кримчани, які зазвичай дивляться російські канали, були переконані, що в цьому винна Україна та раділи, що їх захопив Путін не таким кривавим способом, – розповідає директор Книжкової палати України Микола Сенченко.

Як спрацює така система? На це питання нам дав відповідь Вадим Богайчук: «Є центр, який створює прецедент для обговорення. Його перенаправляють у бригаду, у складі якої, як прави-

ло, троє осіб. Йде викид інформації. А вони в свою чергу в Інтернеті її обговорюють та розігрують своєрідний спектакль, де чітко розписані ролі: один підтримує сказане, інші в опозиції. І хоча вони сидять в одному кабінеті, створюють видимість сторонніх людей. Їхнє завдання втягнути в діалог якнайбільше користувачів соцмереж. Можливість коментувати без реєстрації затягує, немов воронка, все більше і більше зацікавлених осіб. Вони без будь-якої перестороги дають оцінку почутому чи побаченому. По-перше, в центрі акумулюється інформація та ставлення до неї суспільства, по-друге, це своєрідна можливість впливати на мізки населення.

Якщо б хтось написав нісенітницю, а на неї ніхто б не зреагував, вона б загубилася в шаленому інформаційному потоці. Тож завдання фахівців кожні 5-7 хвилин оновлювати коментарі. Їхня віртуозність доходить до того, що вони можуть створити

ілюзію спілкування серед сотні осіб, можуть спрямувати потенційну жертву в інший бік тематики, щоб «розкрутити» її на потрібну бесіду».

Цікавим є той факт, що коли рейтинг Путіна зазнав падіння, в Росії почали задумуватися над обмеженням впливу мережі Інтернет на розум власного народу. 68% російських інтернет-користувачів проголосували за введення цензури. Це аудиторія від 30 до 45 років, яка найбільше потребує об'єктивної інформації. Та вони не бажають її отримувати, адже живуть підтасовкою тих понять, до яких звикли. Вадим Богайчук каже, що спілкуючись з таким контингентом,

зрозуміти його важко. Вони кричать: «Крим наш!» На питання «А чому він ваш?» відразу йде приголовшлива відповідь: «Тому що ми з дитинства туди їздимо». 35-літня мешканка міста Ухта говорить: «Я представник Радянського Союзу, це мій корінь, моє переконання». Коли ж в неї запитали про те, що вона знає про країну Рад, яка, до речі, розпалася, коли їй було всього 10 років, відповіла: «Все знаю». Хоча для неї – це лише спомин дитинства. Тож більшість росіян живуть вигаданими реаліями, взятими невідомо звідки, і вони в них свято вірять.

Щоб затвердитися у псевдопереконанні «росіяни – могутня

нація» їм потрібно було створити образ, якому можна б було протиставити себе. Правдива інформація викреслюється із книжок, літератури, передач. На її місце приходять вигадані історії. Інколи доходить до абсурду. Так, наприклад, рік тому в Москві була проведена філософська конференція на тему: «Путін Бог від народження, або ж за призначенням?» А українська культура подається як меншовартісна. Улюблена приказка російського телебачення «Моя хата скраю...», тим самим нав'язується образ недолугого українця, який не хоче ні в що втручатися. А оригінальне продовження її таке: «...першим ворога зустрічаю». Зміст міняється кардинально.

Тож, як бачимо, пропаганда РФ набуває все нових відтінків та набирає обертів. У Санкт-Петербурзі створено декілька десятків сайтів, що використовують українські домени. СБУ підтверджує той факт, що RT використовує 25-й кадр у сюжетах, присвячених Україні, для вчинення впливу на підсвідомість. А фейки ставлять на одну лінійку з офіційними новинами.

Експерти університету Джорджа Вашингтона проаналізували понад 2,5 тисячі відеосюжетів на YouTube каналі Russia Today і дійшли висновків: «...RT дотримується майстерної тактики щодо аудиторії YouTube, чітко визначивши свої цільові групи та звертаючись безпосередньо до кожної з них». Їхня кількість вражає: щотижня до 40-ка на каналі RT Америка, близько 10-ти RT Великобританія, близько 125-ти RT Арабською. Телеканал має понад 1 млрд завантажень зі свого інтернет-ресурсу. Тож наскільки вдасться країнам Заходу протистояти такій інформаційній експансії? Питання риторичне.

Галина ЖОЛТІКОВА

Інформаційний потік переповнений фейками, для створення яких російські пропагандисти використовували відео та фото багаторічної давнини з абсолютно інших подій

ІСТОРИЧНІ ФАКТИ

КРЕМЛІВСЬКОЇ БРЕХНІ

У брехню, повторену стократ, повірять. Саме таким гаслом керуються російські пропагандисти, викривляючи та спотворюючи історію України. Зумисно підміняючи поняття та перекирчуючи історичні факти, вони мають дві стратегічні цілі. Перша – залякування власних громадян і підтримання образу ворога та загрози з України. Друга – опосередкований вплив на українську «вату», здатну повірити нісенітницям та фейкам росмедіа. Але те, що в минулому столітті мало б повний успіх, сьогодні завдяки Інтернету втрачає свій вплив. Тож ставку агресор робить саме на невігластво. Людське невігластво дозволило гібридній війні запалати на Сході нашої країни

Мілітарна (військова) культура суспільства є неодмінною умовою повноцінного державотворення в складних політичних реаліях. З огляду на поширення фактора сили в сучасному світі, значення її посилюється. В той же час слід неупереджено констатувати, що базується вона на знанні історії. А процес виховання громадян, здатних забезпечити поступальний суспільний розвиток за допомогою воєнно-силових засобів, в Україні в 1991-2014 роках був половинчастим: теоретична ймовірність агресивних дій проти України можливої держави-ворога враховувалась державними управлінськими й силовими структурами, проте сучасного, цивілізованого формування військової культури через історію серед населення України практично не спостерігалось.

Роль Збройних Сил України, які неможливо не розглядати як середовище безпосередньої та ефективної реалізації цінностей військової культури, поширювалась на доволі обмежену кількість військовиків строкової служби та нечисленний інститут контрактників. Це зводило до мінімуму професійно-культурний аспект військової служби в Україні, не сприяло достатньо ціннісному сприйняттю суспільством діяльності людини в погонах.

До цього слід додати, що наприкінці 90-х років XX століття еволюція національних владних центрів набула несподіваного та деструктивного виміру – історично обумовлене дистанціювання громадянина від носіїв влади доповнилося дистанціюванням, відчуженням влади від армії, забезпечення комплексу оборонних проблем. У суспільній свідомості, особливо в середовищі державних службовців, на межі XX та XXI ст. склалося світоглядне упередження щодо другорядності, а то й непотрібності повноцінного функціонування в сучасних умовах такої державної інституції, як військо.

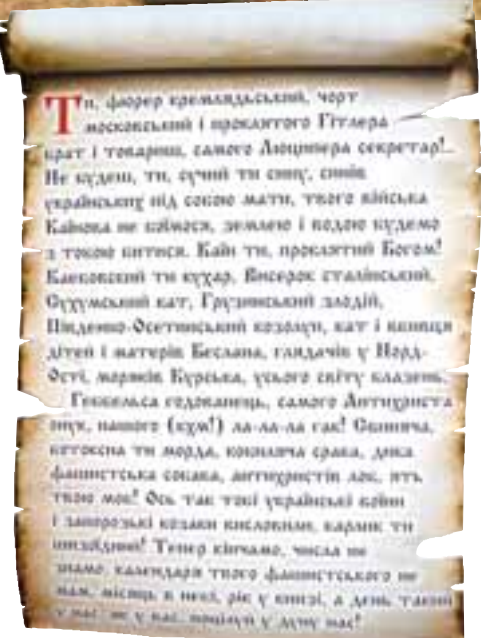

Мілітарна (військова) культура базується на знанні історії

Чиновницько-бюрократичні кола намагалися створити світоглядний імідж армії як «провідної утриманки в Українській державі, найголовнішої пожирательки, марнотратниці державних коштів, центральної ланки бюджетних витрат».

На протидію цьому більшість населення небезпідставно сприймала Збройні Сили України чи не єдиним ефективним та діючим інструментом формування військової культури, виховання патріотизму і національної свідомості всередині країни та за кордоном.

Але історичний феномен «народної підтримки» війська поступово танув. На нього впливала відсутність протягом тривалого часу чітко сформульованих національних інтересів, ностальгія частини суспільства за радянщиною, критичне розшарування суспільства на «мільярдерів» та «решту». Наслідком стало стримане сприймання громадянами України, зокрема призовниками, національно-державницьких ідей. Тож керівники військових

колективів роками вирішували проблему подолання такого становища та вироблення засад мінімального культурно-ціннісного впливу на свідомість військовослужбовців.

До цього слід додати бездіяльність, а починаючи з 2010 року, цілеспрямовані злочинні зусилля офіційних державних керівників, що передбачали послаблення, а то й прямий демонтаж елементів воєнної організації держави. Міністрів оборони України у 2012-2014 роках – Дмитра Саламатіна та Павла

Експозиція Національного військово-історичного музею України: «Війна на Донбасі, 2014-2015 рр.»

Лебедева безпідставно називають прямими «агентами впливу» Кремля на українське військо. Як наслідок в Україні станом на 2014 рік були практично знищені основні якісні характеристики воєнної сфери сучасної держави – її військова могутність та обороноздатність.

Закон «Про оборону України» передбачає фінансування потреб національної оборони держави у розмірі 3% від запланованого обсягу ВВП України. Реально виділялося набагато менше – від 1,29% до 1,94% від ВВП. Державна позиція, спрямована на недофінансування потреб оборони, зберігалася до 2014 року, коли відбулась силова

анексія частини української території сусідньою державою.

Половинне й навіть менше фінансування потреб оборони впродовж усього періоду державної незалежності України означало одне: поступове перетворення держави на країну оборонних декларацій, акцій мілітарного okazaмилювання (паради, фестивалі військових оркестрів, ритуальні заходи), корупційних зловживань. І в жодному разі – на країну, здатну створити надійну систему силового гарантування державотворчого поступу.

Показовими в цьому сенсі слід вважати матеріали парламентських слухань від

23.05.2012 р. «Про стан та перспективи розвитку Воєнної організації та сектору безпеки України». Тогочасний голова Комітету з питань національної безпеки і оборони Верховної Ради України VI скликання Анатолій Гриценко (Міністр оборони у 2005-2007 рр.) відзначив наступні недоліки національної оборонної сфери: стан Збройних Сил України, як і оборонно-промислового комплексу, характеризується глибокою депресією; небезпечних масштабів набуває деградація військово-технічного потенціалу Збройних Сил. Одне з показових висловлювань А. Гриценка: «...якщо говорити про армію ..., то у Сухопутних військах немає жодного боєздатного батальйону. У Повітряних силах немає жодної повністю боєздатної ескадрильї. У Військово-Морських Силах немає жодного підрозділу кораблів, який міг би виконувати всі завдання за призначенням».

Незадовільність процесу формування в незалежній Україні сучасного сектору безпеки і оборони та нової мілітарної культури як його складової дивно контрастує з потужними мілітарними традиціями, накопиченими попередніми поколіннями захисників рідної землі. З цього приводу можна оперувати цілими історичними пластами, починаючи з княжих часів. Але почнемо із більш близьких подій Другої світової війни та ролі українців у перемозі над фашизмом. По-перше, серед нас ще живі очевидці кривавих подій. По-друге, маємо достатній масив документів та інших історичних джерел. По-третє, саме події Другої світової війни останнім часом стають предметом гострих історичних спекуляцій і перекручень з боку російських політиків та інших публічних персоналій сусідньої країни. Досить згадати відомий провокативний вислів В. Путіна, що Росія виграла б німецько-радянську війну (Велику Вітчизняну війну) без

У тканину соціальних відносин імплементуються цінності вищого гатунку – національні

України. Отже, лише декілька іменних ілюстрацій та сухих фактів до перебігу німецько-радянської війни, кожна з яких переконливо демонструє, як воювали українці.

Війна розпочалась, коли на посаді Народного комісара оборони перебував маршал Радянського Союзу Семен Тимошенко, який народився на Одещині.

Кращий радянський ас, який знищив 64 літаки ворога (з них 2 реактивні), уродженець Сумщини – Іван Кожедуб.

Кращий радянський снайпер (і кращий снайпер-жінка світу) – Людмила Павличенко, яка народилась на Київщині.

Єдиний партизанський командир, чиє з'єднання пройшло більше 10 тис. кілометрів територією чотирьох країн (України, Росії, Білорусі, Польщі), – Сидір Ковпак, народився на Полтавщині.

Єдиним радянським орденом Великої Вітчизняної війни, який був підписаний українською мовою (Хмельницького), став запроваджений у 1943 р. орден Богдана Хмельницького.

Половину радянських танкових армій очолювали генерали-українці: третю – Павло Рибалко (народився на Сумщині), чет-

верту – Дмитро Лелюшенко, шосту – Андрій Кравченко (народився на Харківщині).

Акт капітуляції Японії, який став документальним підтвердженням закінчення Другої світової війни, від імені СРСР підписав генерал-лейтенант Кузьма Дерев'янка, родом із Черкащини.

Під час німецько-радянської війни у лавах Червоної Армії воювало 34,5 млн осіб. З них близько 7 млн – українці, 3,5 млн полягли в боях, померли від ран або пропали безвісти.

17,4% Героїв Радянського

Союзу (2 021 із 11 063) – українці, а якщо врахувати й тих, хто народився в Україні, то взагалі буде – 25%.

24% маршалів Радянського Союзу (10 із 41) народилися в Україні.

Неможливо не нагадати, що в канадській армії в різні періоди воювало від 35 до 50 тис. українців, американській – 40 тис., у «Воюючій Франції» – близько 7 тис. Перша окрема бригада генерала Людвіга Свободи на момент вступу на територію Чехословаччини мала 15 тис. воїнів, з яких 11 тис. були українцями Закарпаття.

Виборювали незалежність України у лавах ОУН та УПА в різні роки війни від 30 до 100 тис. осіб, з яких понад 100 тис. загинули. І той факт, що представники цих організацій зрештою воювали і проти фашистів, і проти комуністів також нівелюється та замовчується російською пропагандою. Про це мало розповідають і українські медіа та історики.

Додамо й іншу статистику, яку замовчують в сучасній Росії: на боці вермахту з 1941 по 1945 років воювало близько мільйона колишніх радянських громадян.

Маємо історичний парадокс: високу героїку українства або у складі іноземних армій, або на

Відомий снайпер Людмила Павличенко та легендарний Сидір Ковпак

Найбільшого оптимального прояву
мілітарна культура набуває
саме в наш час

рідній землі, але за умов відсутності власної держави (у випадку з УПА). Третій (найбільш оптимальний) прояв мілітарної культури – у складі власних Збройних Сил власної держави набуває розвитку саме в наш час.

Конче потрібно наголосити на винятковій соціально-політичній ролі Революції гідності, спрямованої проти спровокованої ззовні спроби ревізії європейського цивілізаційного вибору України.

Відома теза «Україна – не Росія» набула нового дихання, оскільки до порядку денного української політики були вписані питання, реалізація яких повністю

нівелює фактор домінування РФ над Україною, ставить під загрозу саме існування кремлівської моделі впливу на зовнішнє і внутрішнє політичне середовище. Цими питаннями, зокрема, є оновлення політичної системи відповідно до західних демократичних стандартів, докорінне реформування публічних інститутів, радикальний перегляд взаємин між громадянином, суспільством і державою. Разом з тим, Революція гідності мала й надзвичайні воєнно-соціальні наслідки.

З одного боку, Росія в порушення фундаментальних принципів міжнародного права,

двосторонніх угод, засад добросусідства і партнерства окупувала частину української території – Автономну Республіку Крим, розпочала агресію з метою подальшого утримання нашої країни в стані політичної та економічної залежності. Навздогін подіям, що сталися, Генеральний штаб Збройних Сил України змушений був констатувати: «Конфлікти типу «м'яких» силових акцій з одночасним потужним інформаційно-психологічним тиском із залученням так званої «самооборони» та частини населення, яка співчуває противнику, у Воєнній доктрині України не розглядалися».

З іншого боку, в умовах неспроможності офіційних силових структур на рівних протидіяти російському вторгненню значне (дехто вважає, що основне) мілітарне навантаження у 2014 році взяло на себе громадянське суспільство. Маємо наступний воєнно-соціальний феномен – блискавичне утворення практично по всій території України тактичних бойових одиниць (батальйонів, рот, бригад), підрозділів самооборони, волонтерських мереж, які досить часто компенсували слабкість чи відсутність державних органів. Крім того, спостерігаємо «народну дипломатію» за участю україн-

ської діаспори на вулицях європейських, азійських, американських, австралійських міст, спрямовану на моральну підтримку збройної боротьби українців за свій цивілізаційний вибір та незалежність України.

Це – реалії, за якими неможливо не помічати глибинного явища всеукраїнського значення: силову реакцію громадянського суспільства на небезпеки, що загрожують самому існуванню суверенної України. «Моментом істини» стала згадана вище анексія Криму силовиками РФ, яка не отримала гідної відповіді від офіційних силових структур держави.

Громадянське суспільство, яке в загрозливих ситуаціях соціально-політичної еволюції порівняно з державними органами відрізняється підвищеною чутливістю і миттєво реагує на високу ймовірність перенесення кримського сценарію на інші регіони України. Тож реакція могла бути тільки такою – силовий захист базових цінностей Українського народу, навіть в умовах недостатньої діяльності уповноважених державних структур.

Причини стрімкої реставрації мілітарної культури українського громадянського суспільства пояснюються тим, що громадянське суспільство володіє достатніми можливостями для моніторингу та аналізу військово-політичних процесів, а також визначення реальних та потенційних можливостей силового забезпечення соціальної еволюції. Таке суспільство цілеспрямовано імплементує у тканину соціальних відносин ціннісні засади людської життєдіяльності, виокремлюючи з них цінності вищого ґатунку – національні.

Логічним етапом процесу усвідомлення національних цінностей було й залишається намагання громадянського суспільства створити надійну систему національної безпеки.

Патріотизм – основа нової мілітарної культури

Повноваження щодо формування останньої широкий загал, як правило, делегує державі. При цьому він зберігає за собою право впливати на діяльність офіційних державних органів, вимагаючи від них досягнення ефективних результатів.

Якщо «держава неспроможна», то спрацьовує інстинкт групового (національного) самозбереження, на основі якого відбувається швидке заміщення неефективних (відсутніх) державних органів відповідними аналогами, запропонованими громадянським суспільством. Це сталося в Україні, яка після втечі Януковича постала перед доленосним вибором «бути чи не бути».

Підсумки реставрації мілітарної культури України за участю громадянського суспільства є такими. Плани РФ щодо створення так званої «Новоросії» на українських землях завдяки активній протидії військовослужбовців та цивільних громадян виявились зірваними. Воєнна (оборонна) проблематика за активного тиску громадянського суспільства перемістилась у центр загальнодержавної уваги. Оновлюється законодавча база з питань безпеки і оборони. Ра-

дикально підвищено державні військові витрати. Активізовано пошуки військово-політичних союзників. Нового імпульсу набула тема євроатлантичної інтеграції України. Розпочато процеси оновлення національного оборонно-промислового комплексу. Ініційовано кадрове оздоровлення та структурно-функціональну оптимізацію сектору безпеки і оборони, зокрема Збройних Сил України. Патріотизм став реальною духовною силою та основою нової мілітарної культури.

Держава отримала шанс не лише на виживання, а й на осучаснення. Її продуцентом (а також контролером) у багатьох випадках виступає громадянське суспільство. Вважати його панацеєю від усіх негараздів не варто. Але й замовчувати його потужний вплив на динаміку військово-соціальних процесів також не слід. В умовах періодичної окупації України зовнішньою військовою силою, громадянське суспільство рішуче ставить питання про відродження держави та армії. В минулому столітті це було у 1918 та 1941 роках. Не дивно, що це повторилося 2014 року.

Володимир СМОЛЯНЮК,
професор, полковник запасу

ЖИТИ ПРАВДОЮ

Майже чверть століття після розпаду СРСР Україна болісно прощалася з совєтською спадщиною. Політики, громадські діячі старої генерації, значна частина громадян країни прилаштувалися й навіть пишалися тим, що це, мовляв, вияв поваги та толерантності до старшого покоління, його звитяг. І не надто переймалися, під якими прапорами, на чію користь та якою ціною ті перемоги було здобуто

Від міфів до реалій

Вочевидь тому практичні кроки щодо декомунізації суспільства вдалося розпочати лише після двох Майданів, причому в обох випадках не обійшлося без радикальних методів, а в другому ще й із масштабним кровопролиттям. Однак і сьогоднішні спроби реформування супроводжуються численними рецидивами комунізму, які, щоправда, виявляються не так в ідеології (віднедавна її пропаганду обмежено), як у латентних пластах світосприйняття та відповідному поведженні людей. У цілому запізнільність усвідомлення потреби відмовитися від застарілих, чужих міфів очевидна з огляду на

невиправдано тривале збереження руйнівних пластів одіозного атеїстичного минулого.

Нагадаємо, що з 23 лютого 1999 року в Україні офіційно відзначався День захисника Вітчизни. Щоправда, питання, хто, як і кого мав шанувати на тому «все-народному святі», залишалися

без належної аргументації. Справа ускладнювалася тим, що синхронно, 6 грудня, на державному рівні святкували День Збройних Сил України, який так і не отримав широкого народного визнання. Ймовірно тому, що в 1990-х рр. українська армія не мала достатнього авторитету, її

«Крути», художник Андрій Серебряков, Київ, 2006 р.

чисельність постійно зменшувалася, а головне – відчутно знижувалася боездатність. Повернення ж до советської традиції вшановувати чоловіків та жінок-ветеранів на певний час «стабілізує ситуацію», проте з роками фальшивість обраного варіанту ставатиме очевидною. За правління «патріотичного» Президента України В. Ющенка свято спробують дещо відкоригувати: 2008 року «справжнім національним Днем захисника Вітчизни» буде названо 29 січня («День подвигу героїв Крут»), проте ця ідея також не приживеться.

Ознакою своєрідної «кризи свята» стала динаміка громадських настроїв, яку легко простежити за публікаціями останніх років. Очевидно, що політична кон'юнктура надто сильно позначалася на уявленнях та симпатіях людей. Утім, як не дивно, більшою мірою не в режимі вищезазначеного пристосування, а радше конфронтації. Іншими словами, зміни влади надто мало додавали авторитету інтелектуалам, котрі бралися тлумачити та оптимізувати для широкого загалу своє ставлення до цієї сторінки життя країни.

Так, за президентства В. Ющенка на офіційному рівні стверджувалося, що 23 лютого «Україна святкує День захисника Вітчизни». Влада тоді (2009 р.) не приховувала своїх симпатій, навіть навпаки – всіляко наголошувала, що це «свято з Дня Радянської армії перетворилося на всенародний чоловічий день». Попри те, що воно виникло як день заснування Червоної армії під фальшивим приводом – перемоги над німецькими військами під Нарвою та Псковом у 1918 р., якої насправді не було.

Професор П. Кралюк був одним із тих небагатьох, хто аргументовано й публічно спробував об'єктивно з'ясувати його всенародність і безальтернативність. У 2013 р. він оприлюднив свої міркування, акцентувавши

увагу на наступних питаннях: 1. Хто з сучасних громадян України що-небудь знає про обставини виникнення Червоної армії в 1918 р.? 2. Яка Вітчизна мається на увазі? 3. Чому «батько Сталін» захотів відзначати 23 лютого як день Червоної армії?

З'ясувалося, що обізнаність населення про події лютого 1918 р. на німецько-російському фронті, м'яко кажучи, бажає кращого. Вдалося достеменно встанови-

25 березня 1918 року. Сімферополь. Кримсько-татарський курултай

ти, що якраз 23-го числа Ленін і його найближче оточення (ЦК РСДРП(б)) ухвалили рішення підписати мир із Німеччиною та її союзниками, поступившись задля збереження своєї влади значними територіями сучасних країн Балтії, Польщі, Закавказзя, водночас вивести свої війська з України, Фінляндії, Аландських островів. По суті йшлося про принизливий для більшовицької Росії мирний договір. Виникає природне питання: що ж, у такому разі, святкувати? Проте й ліквідація «перепони незнання» не надто змінила ситуацію, позаяк істина у спотвореній історичній пам'яті виявилася захищеною в «більш емоційних справах» – міфах. Вкотре можна було спосте-

рігати, як традиція пересилює прагнення жити правдою. І навіть той факт, що саме 23 лютого 1918 р. більшовики без суду й слідства розстріляли голову Тимчасового кримсько-мусульманського виконавчого комітету Номана Челебіджихана, якого вперше в історії було не признано Росією, а обрано муфтієм, не привів до тих, хто звик регулярно відзначати чоловічий день, бажати «миру й добра».

Нагадаємо, що для советської влади, яка на ментальному рівні ніяк не замінила, а деє на-

віть зміцнила російське великодержавне сприйняття й пояснення минулого, характерним було культивування свята без претензії на правильність та точність його інтерпретації. Скажімо, 10 липня 1918 р. V Всеросійський з'їзд Советів ухвалив постанову з промовистою назвою «Про організацію Червоної армії», однак нікому з можновладців і на думку не спадало обрати саме цю дату для святкування. Причина очевидна – бажання бодай якось віддалити в часі факт створення армії, тим самим показати її органічну єдність з усіма «революційними перетвореннями», які настали в країні після приходу до влади більшовиків. Бо й справді вигля-

Розширювати діапазон «політичних успіхів» більшовицького режиму покликані були системні фальсифікації та міфи. 1918 рік

дало б якось неприродно: з жовтня 1917 р. «народна влада» очолювала державу, а «народну армію» вона заходилася створювати лише через вісім місяців. І вже зовсім не відповідало ленінському «заповіту», що «кожна революція тільки тоді чого-небудь варта, якщо вона вміє захищатися». Тож очевидно, що хронологічно розширювати діапазон «політичних успіхів» більшовицького режиму покликані були системні фальсифікації та міфи.

Не обійшлося тут і без внеску «батька всіх народів» Сталіна. Власне кажучи армійське свято, наскрізь заідеологізоване постулатами про «класову боротьбу», «вороже оточення», «імперіалістичну загрозу» та ін., оформилося вже в другій половині 1930-х рр., тобто тоді, коли сталінщина досягла того ступеня тоталітарності, коли переінакшувати історію стало не лише можливо, а й потрібно (формально його було проголошено в 1922 р., а перші урочистості почали проводити з наступного 1923 р.). Привертає увагу помпезність, з якою було відзначено 20-річчя РСЧА, що дає підстави вважати: саме в 1938 р. капітуляція перед Німеччиною перетворилася на звитягу, на честь

якої і запровадили одне з найпочесніших на багато десятиліть наперед свят. Спокуса жити за надуманою підставою виявилася настільки привабливою, що Сталін проігнорував навіть вкрай «незручний» для себе факт: реальним творцем Червоної армії був його найзапекліший ворог із власного більшовицького оточення Лев Троцький, який чи не від самого початку, точніше з 14 березня 1918 р., обійняв посаду наркома (міністра) військових справ. Але в цьому випадку «великий кормчий» нічим не ризикував, адже до того часу нікому й на думку не спадало неупереджено інтерпретувати революційні події двадцятирічної давнини.

Історична єдність поколінь

Після краху «великого й могутнього» СРСР його спадкоємницею виступила Росія, яка не бажала дошукватися історичної правди. Щоправда, основну увагу тепер було приділено смакам, які сформувалися вже за повоєнних десятиліття. Люди святкували День захисника Вітчизни як таку собі данину «стабільним» 1970-м рокам. Спогади представників старшого й середнього віку про армійську службу «до і після Афгану» перетворилися на привабливий мотив вітати їх, дарувати їм скромні подарунки, піднімати келихи та виголошувати вітальні тости на адресу «сильної половини» в родинах і трудових колективах. При цьому саме поняття «Вітчизна» набуло досить широкого й помітно аморфного тлумачення. З відповідним поясненням, мовляв, в якій Вітчизні жили, ту й захищали. За всіма ознаками, таку рефлексію масової свідомості українців на їхню зовсім нещодавню історію інакше як постколоніальним синдромом назвати важко. Він виявився досить стійким. Приміром, і сьогодні Інтернет-мережа переповнена інформацією відповідного змісту, часто (як у пропонованій нижче цитаті) з помітним смисловим абсурдом у тексті: «У всі віки героїзм і мужність воїнів Радянського Союзу, міць і слава радянської зброї були невід'ємною частиною величчя Радянського Союзу».

Ситуація зі святами змінюється надто повільно і суперечливо. 9 травня 2015 року

Ключовим завданням є повернути новим поколінням українців національну пам'ять

Декомунізація, яку проголосила й дещо вже встигла зробити в цьому напрямку нинішня українська влада, означає відмову від усієї комуністичної спадщини, якою вона дісталася Україні від колишнього союзного режиму. На жаль, щодо свят, то тут ситуація змінюється надто повільно й суперечливо. Варто взяти до уваги хоча б рішення «з відзначення перемоги над нацизмом/фашизмом у Другій світовій війні», де на догоду поточній кон'юктурі збережено дев'ятитравневі «червонопрапорні» заходи.

Тобто головні труднощі й небезпеки пов'язані з невинноватими великими компромісами з тим минулим, що незавжди вписується в логіку проголошених суспільних перетворень – демократизації та євроінтеграції. Можливо, так відбувається тому, що в російській традиції комуністична практика була органічно «детермінована російською історією», яка в свою чергу формувалася «в постійному протистоянні латинському Заходу» (М. Бердяєв). За таких обставин демократизувати Україну, еліта якої, здається, нарешті почала усвідомлювати згубність комуністичного минулого, що

його було імпортовано з «православного Сходу», півзаходами неможливо. Іншими словами, декомунізація має означати щось вагомніше й більш системне, скажімо, деколонізацію. А це підштовхує до думки, що зміни повинні торкатися всього спектру перетворень – від термінології, ідеології, кадрового питання до ментальності й культури. Їхній успіх неможливий без чималих зусиль, терпіння, часу. Але позитивні приклади вже є. Зокрема цьогорічне вшанування закінчення Другої світової війни відбулось в Україні, як у європейських державах. А знак свята – квітка маку, символізувала вшанування пам'яті всіх загиблих борців за незалежність України та жертв війни. Також акцентувалось на внеску українського народу в перемогу над фашизмом.

Одним із ключових аспектів сьогодення є завдання повернути новим поколінням українців національну пам'ять. Зважмо, що й дотепер сприйняття терміну «нація» нерідко перебуває в «полоні цінностей» колишнього окупаційного тоталітаризму. Чимало людей усе ще сором'язливо не вживають його, віддаючи перевагу «толерантнішому», як

вони помилково вважають, «патріотизму». У соціокультурному контексті деколонізація, вочевидь, означає цілковитий вихід українського громадянина зі стану homo-soveticus.

Справа не обмежується зазначеною невідповідністю, адже вона значною мірою зумовлена якраз тим, що демократизація та євроінтеграція далеко не завжди і, як правило, не повною мірою вписуються в генетичний код народу, психологія й культура якого століттями формувалася в умовах Великого Степового Кордону. Проблема не втратила своєї актуальності дотепер, оскільки на місце протистояння з мусульманським світом (турками й татарами), яке припинилося з приєднанням Кримського ханства до Російської імперії в 1783 р., прийшло протиборство країн, які уособлюють різні цінності, умовно їх можна назвати європейськими та азійськими.

Останнім часом ситуація загострилася настільки, що з лютого 2014 р. відбулася анексія Криму, а на Донбасі триває війна. Україні складно самотужки протистояти РФ і цьому є пояснення. Але роблячи свій історичний вибір на користь демократії, вона не тільки має інтегруватися з європейським співтовариш-

твом, а й зберегти свою самобутність.

Зростання національної свідомості українських громадян, особливо під впливом Майдану 2004-2005 рр. та Євромайдану (Революції Гідності) 2013-2014 рр., спонукало чинну владу певним чином відкоригувати «свято патріотизму». День захисника Вітчизни, яке щорічно припадав, нагадаємо, на 23 лютого, Указом Президента України П. Порошенка, було перейменовано на День захисника України, який із 2014 р. відзначається 14 жовтня.

На наш погляд, останнє формулювання є вдалим. Справа в тому, що така дата й, відповідно, назва поєднують дві ключові застави українського військового свята. Найперше історію, оскільки на цей день припадає низка

відзнак: православне свято Покрови Пресвятої Богородиці, пошанування українського козацтва, День Української Повстанської Армії. Проте є й інший, не менш вагомий привід. На відміну від «ялового» 23 лютого, відзначення Збройних Сил України, всіх причетних до них людей мотивовано конкретними подіями, пов'язаними з вшануванням мужності та героїзму захисників незалежності й територіальної цілісності України в умовах кровопролитної війни на Сході, де фактично іде боротьба за державну цілісність та суверенітет. Бурхливе сьогодення додає аргументації ще й у сенсі, що ми

продовжуємо жити в епоху модерних націй, а тому вкрай важливо акцентувати увагу якраз на національній (читай – українській) сутності свята. Та й було б дивно надалі називати себе «співвітчизниками», коли вже вороги нарекли нас «укропами».

Перенесення свята з 23 лютого на 14 жовтня містить у собі глибоке історичне підґрунтя. Це розуміє кожний, хто бодай якось обізнаний у подіях українського національного поступу, зокрема й на регіональному рівні. Унікальну територіальну одиницю щодо цього становить Черкащина. Численні історичні події, тісно пов'язані з жертвністю місцевої

Зростання національної свідомості українських громадян обумовило визнання 14 жовтня – Днем захисника України

людності під час захисту рідної землі, говорять самі за себе. Століттями перебуваючи на кордоні Дикого Поля, вона – людність краю – вимушена була працею й ратною справою виборювати право на існування та самобутній життєустрій. Майже безперервні напади кочівників, включаючи і монгольську навалу XIII ст., спустошливі татарські набіги XIV-XVIII ст., формували уявлення і стереотипи масової свідомості, які були радше морально-психологічною відповіддю, аніж адаптацією (звиканням) до небезпечних умов. При цьому, додамо, вдавалося не тільки виживати, а й множитися та розвиватися.

Багато про що, включаючи буремні події XVIII-XX ст., можуть розповісти історичні пам'ятки, що збереглися до наших днів на Черкащині. Скажімо, урочище Холодний Яр з його Мотронинським монастирем та іншими релігійними спорудами. У них легко простежуємо і багатовіковий захист від тих же степовиків, і Гайдамаччину з її найбільшим піднесенням у 1768 р. (Коліївщину), і події, що увійшли в історію під збірною назвою Холодноярська республіка, коли протягом 1918-1923 рр. міцне козацтво відчайдушно боролось проти московських зайд – денікінців та більшовиків, і партизанську боротьбу в роки Другої світової війни, яка характеризувалася численністю та активністю бойових підрозділів. А скільки відомих людей побувало в Холодному Яру?

Тільки за останнє десятиліття, завдячуючи письменнику Роману Ковалю та десяткам інших активістів, утвердилася традиція щорічно вшановувати героїв Холодноярської республіки. Перебуваючи на таких заходах, майже фізично відчуваєш, що ти козак, українець, людина. В серці пробуджується й довго потім не зникає невимірно велике почуття свободи, яке в екстремальних умовах судилося спізнати тим героям, які вибороли Майдан, увійшли в пантеон українського національного духу під назвою Небесна Сотня. Ці поривання душі органічно асоціюються з гаслом патріотів початку 1920-х рр. «Воля України – або смерть», яке в умовах теперішньої російської агресії звучить актуально, як ніколи. І що важливо зазначити, навіть не потребує жодної корекції, не тільки змістовної, а й стилістичної. Вважаємо, що залучення того, що вже зроблено, і що має робитися в контексті національного свята, покликане наповнити 14 жовтня ще глибшим ідейним змістом.

Єдине, що хотілося б додати: настав час усіляко популяризувати відповідний доробок укра-

День захисника України неодмінно стане святом національного єднання

їнських інтелектуалів. У царині «холодноярських» студій і творів маємо такі талановиті напрацювання як документальний роман Ю. Горліс-Горського «Холодний Яр», роман М. Негоди з аналогічною назвою, романи В. Шкляра «Залишенець (Чорний Ворон)», «Маруся» та ін. Ці твори покликані відчутно підсилити емоційну складову національно-патріотичних переконань.

Тож найперше, що треба зробити всім українцям, – відмовитися не лише від комуністичного, а й колоніального минулого. Місце для дискусії тут вбачаємо лише стосовно технології та темпів, якими має розвиватися цей процес. Оптимізація потрібна, надто якщо зважити, що «надмірна революційність», хоча й видається більш ефективною за еволюційність, такою ж мірою

є небезпечною черговими рецидивами руйнівного для держави й нації внутрішнього протистояння. Взагалі подолання дефіциту вдаливих політичних рішень залишається визначальною умовою очікуваних успіхів. По-друге, керуючись принципом, що в такій справі дрібниць не буває, для посилення патріотичного виховання важливо було б оптимізувати термінологію, зокрема намагатися уникати запозичених та двозначних понять «вітчизняний», «співвітчизники», натомість стверджувати універсальні й однозначні «український», «українці». За таких підходів День захисника України 14 жовтня неодмінно стане святом національного єднання.

Юрій ПРИСЯЖНЮК,
доктор історичних наук,
професор

ІГРИ ПАТРІОТІВ

Президент України Петро Порошенко вважає, що початкова військова підготовка має стати одним із головних предметів у школі. Тож відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді на вивчення предмета «Захист Вітчизни» у загальноосвітніх закладах з 1 вересня відведено вдвічі більше навчальних годин

ДРУГЕ ДИХАННЯ «СОКОЛА»

Також школярів протягом навчального року залучатимуть до участі в патріотичних іграх і конкурсах. Зокрема, на всеукраїнський рівень виведуть дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура»), започатковану 2003-го року. Її учасниками стануть учні віком від 7 до 18 років, що навчаються у школах, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах. Мета «Джури» – виховання юних патріотів України на засадах національної гідності й активної громадянської позиції та популяризація здорового способу життя. Гра відбуватиметься у три етапи, під час яких передбачені різні види змагань: військово-тактична і медична підготовки, конкурси, вікторини з історії України, туристські естафети. Діти навчатимуться стройової і вогневої підготовки, орієнтуванню на місцевості, наданню першої медичної допомоги, а також дізнаються про історію України та її традиції. У грі можуть брати участь і особи старші 18 років у статусі «козак-наставник», які залучаються до виховної роботи з молоддю. «Джура» розрахована на весь навчальний рік, наприкінці якого відбуваються фінальні етапи: шкільний, районний, обласний та всеукраїнський.

Цьогорічний фінальний всеукраїнський етап змагань розпочався 14 серпня і проводився у трьох областях – Чернігівській, Сумській та Полтавській. Міністерство оборони України забезпечило учасникам можливість перебування на територіях військових частин.

«Дуже важливо, щоб діти побачили життя військових», – підкреслює заступник Міністра освіти і науки Павло Полянський. У 3-му етапі Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») у 2015-му році взяли участь 285 осіб, з

У Полтаві відбувся фінал конкурсу
«Джура-2015» та хід у вишиванках

них 208 – учні та 52 – керівники «роїв».

Наприкінці серпня у Полтаві завершилися фінальні змагання Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Джура» («Сокіл»). У заході взяли участь шкільні команди старшокласників з усіх областей України.

Організатори продумали все до дрібниць та залучили інструкторів. Найбільшу допомогу надали військові 179-го об'єднаного навчально-тренувального центру військ зв'язку Збройних Сил України.

Протягом двох днів команди проживали, харчувалися та змагалися у польовому таборі навчального центру.

— Побутові умови для учасників змагань були максимально наближені до польових, — зазначив начальник центру полковник Ігор Міцюк, — школярі ночували в палатках, харчувалися з польової кухні та несли нічну варту.

За словами офіцера, військові обладнали навчальні місця для занять і конкурсів. Школярі з цікавістю знайомилися зі зразками стрілецької зброї, сучасними засобами зв'язку та захисту на полі бою, слухали курс з тактичної медицини, збирали та розбирали

зброю, а також виконали вправу навчальних стрільб бойовими набоєм з автомата Калашникова.

Під час змагань «джури» занурилися в атмосферу козацтва і випробовували себе на міцність у військово-спортивних, культурно-інтелектуальних та патріотичних конкурсах. За умовами змагань, журі визначало переможців лише в окремих конкурсах гри. Зокрема, у перелік команд, які отримали по чотири кубки, увійшли «Безстрашні мурахи» (Харківська область), «Гадяцькі вепри» (Полтавська область) та «Волинські яструби» (Волинська область). Серед команд, які здобули по три кубки — «Несамовиті орли» з Хмельниччини та «Лисогір» з Тернопільщини.

Дійство завершилося шиккуванням роїв біля пам'ятника Тарасу Шевченку. Ройові розгорнули перед строєм великий прапор України, а учасники антитерористичної операції Юліан Матвійчук, В'ячеслав Бондарчук та Євген Сірко урочисто винесли бойові прапори, які побували в боях. Право покласти квіти до підніжжя Великому Кобзарю отримали джури з найкращих роїв. Після цього учасники гри пройшли урочистою ходою вулицями обласного центру.

Ватра на Івана Купала

«ДЖУРА» З ХЕРСОНСЬКОЮ ПРОПИСКОЮ

Поки урядовці вирішували, як виховувати молодь, на місцях волонтери вказівок не чекали. У Херсоні члени громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону «Форпост 22» самотужки організували виїзд дітей до літнього табору в Тернопільській області.

«Форпост», що об'єднав небайдужих, патріотичних людей з метою допомогти війську і громадянам України, які постраждали внаслідок дій агресора, вже давно опікується молоддю. В громадському об'єднанні за цей напрям роботи відповідає президент Херсонської обласної федерації Годзю-рю карате-до Артем Яковлев. На запитання, чому вибрана саме Тернопільщина, тре-

нер відповів: «Там мешкає багато наших друзів-бійців, яким «Форпост 22» допомагав. Ось вони нам і запропонували цей варіант. Поїхав, подивився. Сподобалося. Місце виявилось зручним і пристосованим для проведення тренувань. Отже, підліткам було де розвернутися зі своїми іграми».

На початку липня відбулася перша двотижнева зміна юних «джурівців» з Херсонщини. Свіже повітря, ліс, «посиденьки» біля вогнища, змагання, спортивні тренування з карате. Також у програмі – тренування з початкової військової підготовки (своїми знаннями і навичками ділилися кіровоградські спецпризначенці та колишні військові із «Форпосту 22»). Хлопці та дівчата отримали справжню англійську форму DPM, яка є основним видом камуфляжу збройних сил Великобританії. Військову форму дітям подарували фонд «Жага до

життя» і волонтерський рух організації «Форпост 22». Обов'язковим елементом у програмі табору були екскурсійні поїздки історичними місцями Тернопільщини, огляд замків, монастирів, і просто мальовничих куточків Західної України, а також бесіди та лекції про історію нашої Батьківщини.

У ЗАСІДЦІ – «ГРІМ», «ГОР» І «МЕРЛІН»

За словами Яковлева, на першу, «випробну», зміну з Херсона вирушило 26 дітей і троє дорослих. Також приєдналися два психологи з Києва. Вік дівчат і хлопців – від 8 до 16 років. Дітей розділили на три загони («рої»), в кожного з яких були свій командир та заступник.

За розпорядком дня «джурівці» мали дев'ятигодинний сон, численні тренування і час для самопідготовки. А ще чергували по їдальні і в «казармі».

Практика Годзю-рю

Вранішня пробіжка

«Діти були постійно чимсь зайняті, тому часу байдкувати в них не залишалося. Ввечері вони могли зателефонувати батькам, – розповідає Яковлев. – Діти весь час проводили в іграх, на спортивному майданчику, на футбольному полі або в лісі».

Основною метою табору організатори визначили патріотичне і спортивне виховання. За словами Артема, цей аспект виховання на сьогодні є вкрай актуальним. Тренер вважає, що той час, який діти «вбивають», сидючи за комп'ютером, граючи у різні «стрілялки», можна з користю замінити рухливими іграми на свіжому повітрі. А вже

під час цих заходів ще й зробити акцент на патріотизмі.

Учасникам табору також розповіли, як правильно поводитися зі зброєю, складати і розбирати автомат. Дітям роздали макети автоматів, які вони використовували для виконання поставлених завдань.

«Ми побачили ще одну проблему – молодь не вміє спілкуватися наживо. У віртуальному Інтернеті все набагато простіше. Тому були завдання, де потрібно було щось пояснити мімікою або жестами, скоординувати дії свого напарника або навіть голосно закричати. Таким чином діти максимально взаємодіяли», – згадує Яковлев.

У планах юних патріотів із Херсонщини – участь в обласних та

Екскурсійні поїздки історичними місцями Тернопільщини

республіканському етапах «Джурі». На них чекають численні тренування, конкурси, туристичні естафети і літні табори.

Юрій КУЗНЕЦОВ
Юлія СОЛОМАТІНА,
«Херсонські вісті»

Пересування лісом Відхід і наступ у лісі двійками

Тренування з бійцями

СПРАВА ЧЕСТІ

Сьогодні, коли йде війна, українці добре розуміють, що перемогти ворога можна лише об'єднавши зусилля. Там, на передовій, наших хлопців підтримують і зігрівають любов та турбота всього українського народу, почуття єдиної великої родини. І це шанобливе ставлення до своїх захисників додає нашим воїнам сил і переможного настрою. Про допомогу Українському війську від Всеукраїнського громадського об'єднання «Товариство сприяння обороні України» розповідає його голова Віктор Тімченко

– На сьогодні товариство відправило нашим воякам продуктів харчування, амуніції, медикаментів загальною вартістю в сотні тисяч гривень. Наприклад, первинний осередок Полтавської обласної організації зібрав близько 2 мільйонів гривень для забезпечення матеріально-технічними засобами батальйону Збройних Сил та спецпідрозділів МВС України.

Шевченківський спортивно-технічний клуб, що в Запорізькій області, зібрав і доставив у район проведення антитерористичної операції допомоги на суму понад 200 тисяч гривень.

А колектив Козинської автомобільної школи, що на Рівненщині, передав у район бойових дій 45 бронежилетів, десятки камуфляжів, берців, тепловізори, окуляри нічного бачення.

Загалом за час проведення АТО оборонці відправили до військових частин, а також підрозділів територіальної оборони близько 400 автомобілів.

– Ми зробили капітальний ремонт тих, що перебували на тривалому зберіганні. Відгуки з військ показують, що проблем з їхньою експлуатацією немає, що й не дивно: кожен директор автошколи, спортивно-технічного клубу несе персональну відповідальність за технічний стан

техніки. Надаємо також запчастини, паливно-мастильні матеріали, автошини тощо. До речі, наші працівники ремонтували автомобілі й у вихідні, не отримуючи за це додаткових коштів, – каже Тімченко.

– Невже це майно товариству не потрібне?

– Потрібне, ще й як! Але ж річ не в цьому. А наші автошколи, спортивно-технічні клуби з ініціативи їхніх директорів підготували і перепідготували з числа мобілі-

зованих громадян сотні водіїв для військових частин, які сьогодні відстоюють нашу незалежність.

– За державні гроші?

Ні, власним коштом. Виділяємо – разом з водіями – і автомобілі для військових комісаріатів, військово-цивільних адміністра-

цій Донецької та Луганської областей, зокрема, доставки повісток, перевезення особового складу, різних вантажів.

Також ми надаємо посильну допомогу родинам полеглих, пораненим. Наприклад, волинські оборонці виділили кошти на лікування В. Кропиви, який у бою під Волновахою втратив зір, та десантника В. Хотимюку, який потребував лікування за кордоном.

Колектив Бучацької автошколи, що в Тернопільській області, допомагає сім'ї Руслана Степули – бійця 80-ї окремої аеромобільної бригади, який загинув на Луганщині. А працівники Шумського СТК надали благодійну допомогу родині солдата 72-ї механізованої бригади Степана Панасюка, який добровольцем пішов до війська і сьогодні воює на Донбасі, залишивши вдома двох неповнолітніх дітей.

Колектив Дубненського СТК перерахував військовому госпіталю, де проходять лікування за-

хисники країни, 10 тисяч гривень. Загалом пожертви рівненчан цьому медичному закладу становлять близько 40 тисяч гривень. На ці кошти були закуплені медикаменти, перев'язувальні матеріали.

– Ті осередки товариства, які перебувають на підконтрольних Україні територіях Донбасу, продовжують діяльність?

– Їм не позаздриш, бо події, які сьогодні відбуваються на Донбасі, зачіпають і їх. Насамперед тих, які розташовані найближче до лінії розмежування. Проте люди не лише працюють, намагаючись виконувати обов'язки, а й допомагають нашим воякам у розв'язанні повсякденних проблем. Наприклад, керівники Северодонецької автошколи, Троїцького, Новоайдарського, Біловодського, Білокуракінського СТК, що на Луганщині, інших спортивно-технічних клубів беруть участь у військовій підготовці

мобілізованих громадян, надаючи у користування приміщення, обладнання і техніку. Військовики для відновлення техніки, понівеченої під обстрілами, часто використовують нашу матеріально-технічну базу. Там, на Донбасі, сьогодні як ніколи реалізується гасло «Народ і армія – єдині».

Для переселенців з окупованих територій плата за навчання становить 50% – ми свідомо йдемо на збитки, намагаючись допомогти цим людям адаптуватися до нових умов життя.

Починаючи з березня 2014 року, ми відкрили кілька центрів вишколу, на базі яких підготували понад 2 тисячі добровольців. Наші інструктори з колишніх «афганців», спецпризначенців готують майбутніх захисників Батьківщини. Окрім цього, восени 2014 року створили школу, в якій готуємо операторів безпілотних літальних апаратів, і вже понад 100 осіб отримали відповідні сертифікати.

Наші осередки активно співпрацюють з місцевими органами влади. Наприклад, у Білій Церкві, що на Київщині, на базі стрілецького клубу сформовано окремий загін територіальної оборони, а під дахом Знам'янського міського спортивно-технічного клубу, що в Кіровоградській області, діє тренувальний центр для всіх жителів міста.

Волинські оборонці спільно з однією з громадських організацій

У Центрах спеціальної бойової та фізичної підготовки ТСОУ ведеться перепідготовка громадян, які входять до складу підрозділів територіальної оборони і охорони порядку

створили Центр спеціальної бойової та фізичної підготовки, на базі якого проходять навчання, підготовку і перепідготовку спеціалісти з військової справи, громадяни, які входять до складу підрозділів територіальної оборони і охорони порядку.

– Нині гостро постало питання військово-патріотичного виховання молоді. Як товариство планує долучитись до цієї справи?

– Ми активно працюємо над тим, щоб покращити цю роботу,

внівши – з урахуванням подій на Сході країни – певні корективи. Нагадаю, що в червні цього року Президент України підписав Указ «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей і молоді», проект Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки і план її реалізації. Наше товариство є одним із головних його виконавців.

Зокрема, нам відведена важлива роль у впровадженні на державному рівні військово-патріотичної виховної системи «Джура», покращенні шкільного предмета «Захист Вітчизни». Маємо долучитись і до поліпшення співпраці з військкоматами стосовно підбору кадрів для його викладання, підготовки молоді до захисту країни, проведення практичних занять із старшокласниками.

Нам запропоновано взяти участь в організації та проведенні Всеукраїнського інформаційного форуму «Людина і зброя», акції в навчальних закладах «Ярмарок військових професій» та інших заходах.

Інтерв'ю провів Сергій ЗЯТЬЄВ

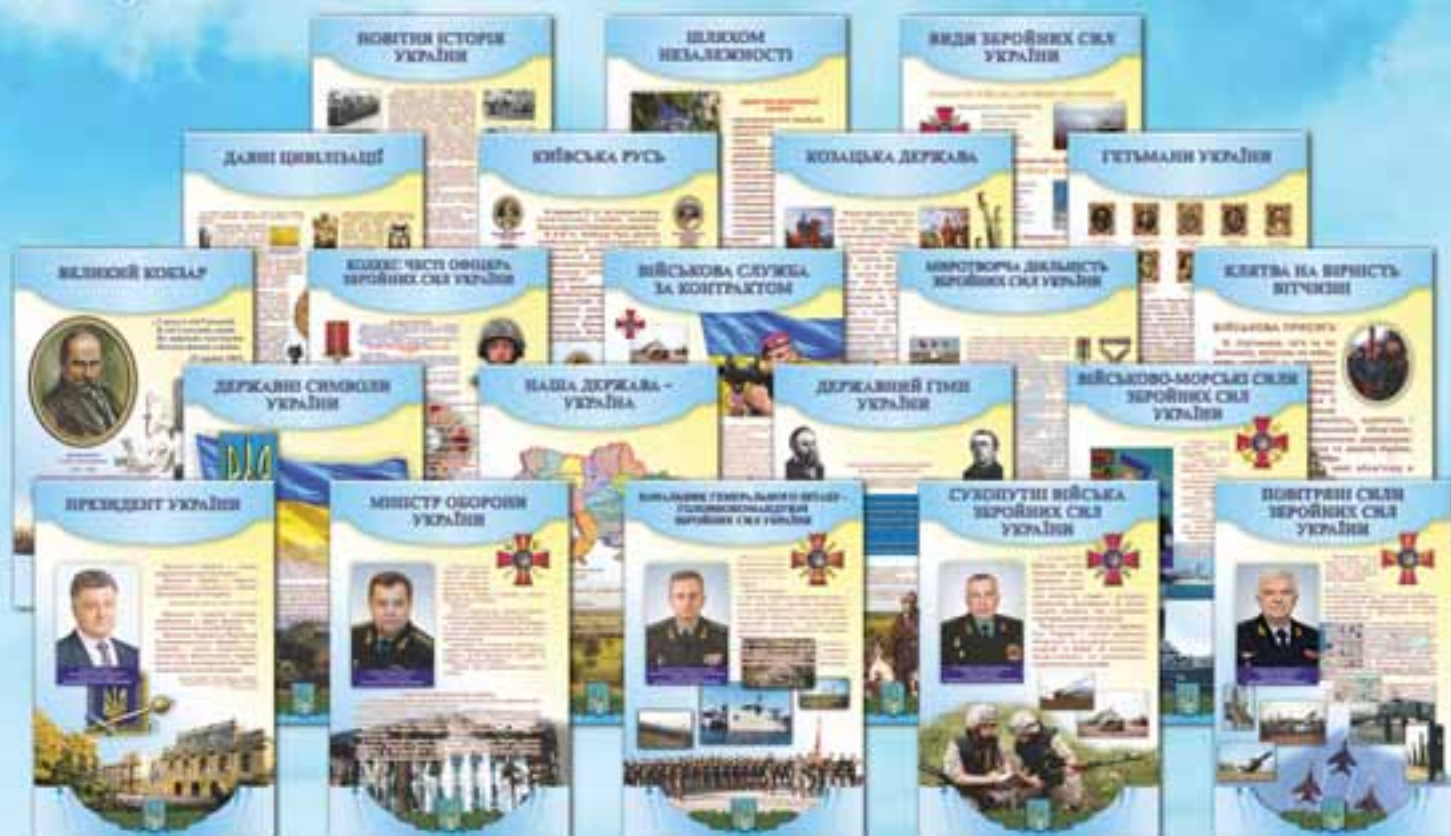

Голова Кіровоградської ОО ТСОУ Надія Титенок (у центрі)

Творче об'єднання "ВЕТЕРАН"

ПРОПОНУЄ СТЕНДИ ТА ПЛАКАТИ РІЗНИХ РОЗМІРІВ

Для народознавчої світлиці

З вартової служби

Зі строювої підготовки

Стенди, таблички, знаки

Плакати та стенди можуть бути виготовлені
на папері
на папері з ламінацією
на самоклеїчій з ламінацією
на пластику
на пластику з рамкою

Плакати можуть корегуватися за розміром і змістом за бажанням замовника.

м. Київ, вул. ПЕСТЕЛЯ, 11
тел. +38(044) 236 89 48, 332 99 01
+38(067) 417 79 83
e-mail: pestel@i.com.ua

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ЖИТТЯ

Війна – час випробувань для всіх: суспільства, держави, військових і цивільних. Час випробування для медиків і для всієї медичної галузі. Військові лікарі свій іспит на мужність і фаховість витримують з честю

За офіційними повідомленнями за час проведення АТО понад 10 тисяч поранених бійців отримали допомогу у військово-медичних закладах Міністерства оборони України.

Флагманом у наданні медичної допомоги та подальшій реабілітації поранених захисників України залишається Головний військово-медичний клінічний центр «Головний військовий клінічний госпіталь». Понад півроку персонал закладу не лише надає всі види спеціалізованої медичної допомоги, а й на основі ротаций залучається до виконання завдань у зоні проведення АТО у

складі військових мобільних госпіталів, зведених військово-медичних загонів та медичних пунктів окремих частин.

До його складу входить близько 30 лікувально-діагностичних клінік, окремих спеціалізованих відділень та центрів, в яких вже пролікувалися 6605 бійців.

«Торішнє літо, для всього персоналу госпіталю і для наших фахівців, виявилось особливо спекотним у всіх значеннях, – розповіла начальник відділення загальної та онкологічної колопроктології полковник медичної служби, кандидат медичних наук

Олена Уманець. – Адже кількість поранених із політравмами була величезною».

За словами Олени Ігорівни, практикуючого хірурга, за час проведення антитерористичної операції у відділенні отримали допомогу понад п'ятдесят військовослужбовців із особливо складними пораненнями та ушкодженнями черевної порожнини, кишківника та промежини. Чимало звернень й від мобілізованих. Адже разом із людьми «приходять» до війська і їхні проблеми зі здоров'ям.

«Військові пацієнти звертаються до нас із направленням із

Клініки амбулаторної допомоги, або особисто, – продовжує Олена Ігорівна. – Однак за умови наявності вільних ліжок, не відмовляємо і цивільним».

У відділенні 10 патат за європейськими стандартами. Але місця, якщо і вивільняються, то ненадовго. Адже щорічно тут лікують до 1200 пацієнтів, роблять близько 800 операцій, 70% з яких – надскладні.

«Найбільше запам'ятався пацієнт із обширним пораненням промежини. Наслідком підриву мінометної міни для хлопця стало ушкодження розміром 40 на 50 сантиметрів, – згадує полковник медичної служби Олена Уманець. – До відділення він потрапив дуже «тяжким». Але лікарі та медичні сестри виходили його і згодом хлопець повернувся додому.

Нині в зоні проведення АТО сформовано 32 мобільні лікарсько-сестринські бригади, групи підсилення цивільних лікарень, пересувні структури медичного забезпечення. В одному із зведених військово-медичних загонів у районній лікарні селища Новоайдар Луганської області надавав допомогу пораненим

військовослужбовцям і місцевим жителям хірург відділення майор медичної служби Олексій Осовський.

«Перший етап кваліфікованої медичної допомоги передбачає, в першу чергу, стабілізацію стану хворого, зупинку кровотечі, відновлення гемодинамічних показників, – стисло охарактеризував завдання військових лікарів на війні Олексій Осовський. – Але інколи для стабілізації стану пораненого здійснювали і досить складні протишокові захо-

В зоні проведення АТО сформовано 32 мобільні лікарсько-сестринські бригади, групи підсилення цивільних лікарень, пересувні структури медичного забезпечення

ди та складні оперативні втручання, колеги робили навіть трепанацію черепа».

Осовський каже, що всім медичним працівникам залученим до проведення АТО притаманна підвищена відповідальність за життя, навіть якщо це незначне поранення. Мабуть тому він і пам'ятає характер поранень усіх пацієнтів, яким надавав допомогу персонал зведеного військово-медичного загону в Новоай-

Начальник відділення полковник медичної служби Олена Уманець, переконана, що набуті в зоні АТО навички та вміння неодноразово стануть лікарям у пригоді

дарі. Найприкрішими називає спогади, коли життя людині врятувати не змогли.

«Доставка пораненого із поля бою до нас, на етап кваліфікованої допомоги, відпрацьована. І реанімобілі, і звичайні «санітарки» у необхідній кількості є, – ділиться побаченням Олексій. – У кваліфікації лікарів, санінструкторів та фельдшерів підрозділів сумніватись не доводиться. Загалом кардинальні зміни в усій чотирирівневій системі надання допомоги вже осяжні та помітні».

Здобутий досвід Олексій називає не найкращим, проте необхідним у житті і лікарській практиці. А начальник відділення полковник медичної служби Олена Уманець, переконана, що набуті в зоні АТО навички та вміння неодноразово стануть лікарям у пригоді. Адже бійці потребують не лише кваліфікованої допомоги, а й подальшої реабілітації.

Олександр КАЛЮЖНЯК

Пацієнти звертаються у відділення із направленням із Клініки амбулаторної допомоги, або особисто

Нагороди за мужність

Україна завжди шанувала своїх героїв. Тож сьогоднішня система військових нагород бере свій початок із сивої давнини. Нинішнє українське військо, як колись Січові стрільці, не лише продовжує славетні традиції, а й започатковує нові. А кожна нагорода, як у всі героїчні часи, набуває особливого значення

Першу нагороду для героїв, які боролися за українську державу, заснували ще близько ста років тому: 19 жовтня 1920-го Директорією Української Народної Республіки було встановлено орден «Залізний хрест за зимовий похід і бої».

У лютому 1919-го Директорія під натиском більшовиків залишила Київ, а в грудні військо УНР опинилося в «кільці» між трьома ворожими арміями. Однак йому вдалося вирватися з оточення, і ця операція дістала назву – Перший зимовий похід. Для відзначення її учасників й заснували «Залізний хрест». Нагорода складалася з синьо-жовтої стрічки з перехрещеними булавами або перначами та чорного хреста з чотирипроменевою зіркою та тризубом у центрі. І хоч у листопаді 1920-го останні бійці УНР залишили Україну, все ж орден випустили й загалом його отримали близько 4 тис. осіб.

У радянські часи існувала сувора заборона з центру щодо встановлення республіканських нагород. Але коли Червона армія почала активний наступ на території України, Президія ВР СРСР заснувала триступеневий полководницький орден Богдана Хмельницького, і що найцікавіше – це була єдина радянська нагорода, напис на якій було виконано не російською, а, власне, українською мовою. Орден вручали переважно тим, хто відзначився на чотирьох Українських фронтах та в українському партизанському русі.

У незалежній Україні першою нагородою для героїв стала відзнака Президента України «За мужність», затверджена 29 квітня 1995 року. Найвищим ступенем відзнаки була зірка, призначена для удостоєння військовослужбовців, працівників правозахисних органів та інших осіб за виняткові особисті мужність та героїзм, виявлені

під час виконання військового, службового, громадянського обов'язку з ризиком для життя. Нижчим ступенем – хрестом – відзначали військовослужбовців, працівників правозахисних органів та інших осіб за заслуги в зміцненні обороноздатності й безпеки України.

21 серпня 1996-го замість зірки та хреста було запроваджено орден «За мужність» трьох ступенів, який у такому ж статусі затвердили в Законі України «Про державні нагороди України», ухваленому в березні 2000 року. Нагородженим першим ступенем вручають знак ордена у формі хреста для носіння на нашійній стрічці і зірку, другим та третім – знак ордена, у вигляді прямокутної колодки та хреста з широкими загостреними кінцями.

В період АТО саме орденом «За мужність» III ступеня найчастіше відзначають посмертно за виявлені відвагу та героїзм під час захисту територіальної цілісності України.

Окрім ордена «За мужність», законом «Про державні нагороди України» також було встановлено такі нагороди для представників силових відомств за виявлені у захисті державних інтересів мужність і відвагу, видатні заслуги (більшість з них започатковувалися у 1995-1999 роках як відзнаки Президента):

вищий ступінь відзнаки – звання «Герой України» з врученням ордена «Золота Зірка» – за здійснення визначного героїського вчинку;

орден «За заслуги» I-III ступеня (для військовослужбовців Збройних Сил, Прикордонних військ та Національної гвардії України передбачено носіння на колодці знака ордена накладки у вигляді двох схрещених мечів);

орден Богдана Хмельницького I-III ступеня;

медаль «За військову службу Україні»;
 медаль «За бездоганну службу» I-III ступеня;
 медаль «Захиснику Вітчизни»;
 відзнаку «Іменна вогнепальна зброя».

За кілька років після ухвалення закону перелік державних нагород для «силовиків» був розширений. Так, восени 2000-го, незадовго до відзначення 800-ліття з дня народження Галицько-Волинського князя Данила Романовича до Президента звернулося керівництво Тернопільської області з пропозицією створити орден на честь цієї видатної особистості для заохочення дипломатів, військових та державних діячів. Глава держави підтримав ідею і проект закону передали до комітетів ВР. Однак там робота загальмувалася, адже деякі депутати взагалі вирішили, що така відзнака не потрібна.

Зрештою, лише 20 лютого 2003-го законопроект розглянула Верховна Рада вже нового скликання й рекордною кількістю голосів – 345 – його було затверджено. Як і у випадку з орденом «За заслуги», військовослужбовці ЗСУ та інших законних військових формувань носять на колодці знака ордена Данила Галицького накладки у вигляді двох схрещених мечів.

Нагороди за геройський вчинок або видатне досягнення започатковані й серед відомчих заохочувальних відзнак майже всіх силових

структур України. Їх встановлення було однією з неофіційних вимог Комісії державних нагород та геральдики, яка, згідно з Указом Президента «Про відомчі заохочувальні відзнаки» від 30.05.2012 р., затвердила у грудні 2012-го нові заохочувальні відзнаки 35 міністерств та відомств.

Зокрема, в Міністерстві оборони такою нагородою є нагрудний знак «За військову доблесть», у МВС – «За відвагу в службі», в Нацгвардії – «За доблесну службу», в Державній прикордонній службі – «За мужність в охороні державного кордону», в СБУ – «За відвагу», в Управлінні державної охорони – «За особливі заслуги», у Державній пенітенціарній службі – «За відзнаку в службі», у Службі зовнішньої розвідки – «За відвагу в

службі», в Держслужбі спеціального зв'язку та захисту інформації – «За особливі заслуги».

При силових відомствах є чимало різних громадських організацій, частина з яких також започаткувала відзнаки для нагородження мужніх захисників України. Та здебільшого в таких об'єднаннях нагородами заохочують представників лише «свого» відомства. Однак справжні системи відзнак, призначені для нагородження всіх «силовиків» держави та героїв-патріотів України, створені тільки в двох організаціях – «Спілці ветеранів та працівників силових структур України «Звитяга» та «Всеукраїнському об'єднанні громадян «Країна». За своєю структурою та ідеологією нагородні системи «Країни» й «Звитяги» подібні до системи державних нагород України, тому навіть для героїв АТО засновані відзнаки за різними напрямками:

для бійців – ордени «За вірність присязі», «Єдність та воля», «За розбудову України» (за аналогією з державними нагородами для представників силових структур передбачено носіння на колодці знака ордена накладки у вигляді двох схрещених мечів), знак «Гідність та честь», медалі «За оборону рідної держави», «За службу державі», «Захисникам Вітчизни»;

для жінок, які беруть участь в АТО, та матерів героїв – медаль «За мужність і самовідданість»;

для волонтерів – медаль «За гідність та патріотизм»;

для медиків – нагрудний знак «За мужність та милосердя»;

для дружин героїв – медаль «За вірність та кохання».

Нагородження цими відзнаками відбувається не лише за поданням керівників силових структур, а й за ініціативою командирів і колективів окремих підрозділів, волонтерських та інших організацій, і навіть окремих бійців, адже найкраще про гідні вчинки героя-побратима може знати лише той, хто був з ним пліч-о-пліч на полі бою.

Олександр СОПОВ, Анна ТОРГОНЕНКО

«МІСТЕР БАТЕРФЛЯЙ»: зірка, що засяяла в Баку

У листопаді 2014 року на змаганнях з плавання в м. Загреб (Хорватія) спортсмен-інструктор Центрального спортивного клубу ЗС України Андрій Хлопцов встановив два юнацьких рекорди України. Перший – на 100 м комплексним плаванням (56.71 с) перевершив результат Дениса Михайленка (57.69 с), досягнутий десять років тому на першості України в Білій Церкві. Другий юнацький рекорд плавець встановив на своїй основній дистанції 50 м на спині – 24.85 с. Він на 0,36 секунди покращив свій же результат (25.21 с), якого досяг рік тому на Кубку світу в Москві.

На I Європейських іграх у Баку Андрій Хлопцов виборов золоту медаль на дистанції 50 метрів батерфляєм та бронзову нагороду на дистанції 50 метрів на спині. Тренують спортсмена Андрій Хлопцов-старший та Максим Касян.

ЗАПРОГРАМОВАНА СЕНСАЦІЯ

Перемога на I Європейських іграх у Баку 16-річного київського школяра Андрія Хлопцова на дистанції 50 м батерфляєм стала великою несподіванкою для спортивного світу. Адже досі він навіть у чемпіонатах України жодного разу не перемагав, а в призері пробивався в іншому виді – у плаванні на спині. Але, мабуть, його батько і одночасно особистий тренер знав якийсь секрет, завдяки якому син відразу підкорив значиму спортивну вершину.

У фінальному запливі киянин показав час 23.92, на п'ять сотих секунди випередивши поляка Павела Сендика. «Бронза» – у росіянина Данила Пахомова. І це при тому, що за підсумками попередніх заплівів Андрій показав лише п'ятий результат (24.29 с). Однак у півфіналі та фіналі він впевнено доводив свою перевагу – час 23.90 і 23.92 відповідно. А його показник у півфіналі став ще й рекордом Європейських ігор на 50-метрівці батерфляєм.

– Одна зі складових будь-якого успіху – талант. Але найголовніше в перемозі – це напружені тренування. Причому не тиждень і не місяць... У мене із самого початку, ще з кваліфікації, була впевненість, що призером стану обов'язково. Гадаю, це можна назвати передчуттям. Не можу сказати, що був упевнений щодо «золота», але точно знав, що медаль буде. Можливо, через таку впевненість і був спокійний. Хочу подякувати своїм уболівальникам на трибунах, які на весь басейн скандували: «Андрію, Андрію!». Це додавало мені сил, – сказав українець після церемонії нагородження.

«Золотом» на 50-метрівці батерфляєм киянин не обмежився – зумів ще й вибороти «бронзу» на цій же дистанції на спині. У фіналі українець покращив свій результат у півфінальному запливі і показав результат 25.71 с, що є новим рекордом України.

У сучасному спорті рахунок йде навіть не на секунди, а на соті частки секунди. І йому вдалося випередити суперників на ці соті

Після чергового медального запливу українець так прокоментував цей виступ: «Дуже радий, що став дворазовим медалістом I Європейських ігор у Баку. На Європейських іграх я виступав і у плаванні на спині, але скоріше за все тепер буду переходити на батерфляй».

– У півфінал вийшли шістнадцять хлопців, всі мали відмінну підготовку, – додав батько і особистий тренер спортсмена Андрій В'ячеславович. – До фіналу Андрій був шостим на дистанції

50 м батерфляєм і шістнадцятим у плаванні на спині. У підсумку ж перше й третє місце. У сучасному спорті рахунок йде навіть не на секунди, а на соті частки секунди. І йому вдалося випередити суперників на ці соті. Причому в плаванні на спині він встановив не юнацький рекорд України, а дорослий.

ШКОЛЯР З АМБІТНИМИ ПЛАНАМИ

За великим рахунком, Андрій був просто зобов'язаний по-

трапити до басейну. Його батько – професійний спортсмен, плавець, був володарем кубка СРСР. Мати – кандидат у майстри спорту з плавання. Тому «до води» батьки почали привчати ще змалку, а професійно займатися плаванням хлопець розпочав з десяти років. Маючи за тренера батька, режим порушувати важко, адже весь час – під наглядом. Хлопцов тренується по дві години двічі на день.

Юнак говорить, що для нього завжди дуже важливою була підтримка рідних та друзів. Коли виступав у Баку, однокласники надсилали йому sms, вітали з перемогами. А вчителі вболівали за свого вихованця трохи по-іншому – дають завдання з собою, адже юнак часто виїжджає на збори. Хлопцов перейшов в 11-й клас, планує продовжити плавати та вступати в інститут фізкультури. В майбутньому бачить себе тільки професійним плавцем. Має і свого кумира в плаванні – Чад Гай Бертрана Ле Кло з ПАР. У нього навіть і стиль запозичив – плаває батерфляєм не з рівними руками, а трохи згинаючи їх. Так і справді на дистанції виходить легше.

Нерідко журналісти цікавляться, чи не заважає українцю те, що він має проблеми із зором. Хлопцов відповідає: «Так, я дійсно з дитинства ношу окуляри. У мене «-1,5», але це ніяк не заважає. Доріжку бачу, дно бачу, лише табло іноді не бачу. Тому навіть лінзами під час запливів не користуюся».

Юнак намагається всьляко ухилятися від несподіваної «зірковості». А ще допомагає батькам. Сім'я Хлопцових добуває власне житло, тому преміальні за вдалий виступ у Баку, отримані від уряду, а також 25 тис. грн премії від Міністерства оборони України юнак віддає батькам на придбання будматеріалів. За словами юного чемпіона, в рідному Києві все влаштовує – школа розташована біля будинку, поруч басейн.

Тому з рідної України нікуди виїжджати не планує.

КОЛИ СОН – НЕ В РУКУ

У Баку українські вболівальники з нетерпінням чекали старту естафети 4x100 метрів комплексом, де наша команда була серед фаворитів, але в підсумку плавці... навіть не вийшли на старт кваліфікації. Низка світових ЗМІ вибухнули заголовками на тему, що збірна України не виступила в естафеті через те, що її лідер Андрій Хлопцов... проспав і не з'явився на старт, а заміни йому не знайшлося. Тоді батько спортсмена і особистий тренер Андрій Хлопцов-старший так прокоментував цей випадок:

– Напередодні естафети Андрій здобув «бронзу», і йому потрібно було ще пройти допінг-тести. Процедура затягнулася, тому в готель він повернувся за північ. Крім того, в одному номері з ним жив хворий спортсмен, так що поспати Андрію в ту ніч так і не вдалося. Ще й позначилася різниця в часі. На стартах йому потрібно було бути до 7.30 за київським часом, а це означає, що вже о 5 годині ранку він мав виїжджати з готелю. Але він переплутав час і встав трохи пізніше. Дуже шкода, що так стало-

ся. Та потрібно взяти до уваги, що в Баку 16-річний Андрій виборов «золото» і «бронзу», встановив дорослий рекорд України і чотири юнацькі.

Сам мультімедаліст Європейських ігор так розповів про прикрий випадок, що стався того дня: «Увечері в мене було нагородження, потім з тренером пішли на допінг-контроль. Я цілий день не пив води, тому довго не міг здати аналіз і затримався. До селища було їхати хвилин сорок на автобусі, до опівночі я тільки добрався. Поки поїв, уже була перша ніч, а ще ця різниця в дві години з Києвом відіграла певну роль. Вранці я навіть не почув будильник. Дивлюся, а до запливу залишилося 40 хвилин... На мене, звичайно, тренери дуже образилися, адже ми з командою могли поборотися і за вихід у фінал.

Хлопцови після цього курйозного випадку, звісно, зробили висновки. Та цей невдалий епізод кар'єри плавця, що тільки розпочинається, не вплинув на амбітні плани хлопця. Сьогодні йому з тренером навіть доводиться відмовлятися від деяких виступів, аби спокійно підготуватися до найбільш важливих. Наприкінці серпня Андрій взяв участь у юнацькому чемпіонаті світу з плавання серед юніорів у Сингапурі. Там Хлопцов виборов «золото» на дистанції 50 метрів батерфляєм з часом 23,64 с. Військовий спортсмен покращив свій попередній рекорд у 23.92 с, встановлений два місяці тому під час I Європейських ігор у Баку. У грудні «Містер батерфляй» виступатиме на чемпіонаті Європи, який відбудеться в Ізраїлі. А наступного року завдання номер один – отримання ліцензії Міжнародної федерації плавання, яка дозволить взяти участь в Олімпійських іграх у Ріо-де-Жанейро. Хлопцов впевнений, що у Бразилії свою олімпійську медаль він вже не «проспить».

Олександр ПРИСЯЖНИЙ

Нова військова форма «ВАРАН ЗСУ»

У комплект входять:

- 🔥 кітель;
- 🔥 брюки;
- 🔥 панама + «Мазепинка»;
- 🔥 кавер (чохол на каску).

Переваги нового зразка:

- 🔥 українська розробка;
- 🔥 унікальний камуфляж;
- 🔥 універсальна і всесезонна;
- 🔥 нова структура тканини;

Літня форма для української армії

ТОВ «Торнадо» засноване у 1994 році і спеціалізується на виробництві форменого одягу а також засобів індивідуального захисту для силових відомств України.

При розробці враховуються всі тенденції на ринку армійської форми, особливу увагу приділено функціональності, зовнішньому вигляду і комфорту. Костюми забезпечені великою кількістю карманів. Тканина має експлуатаційні характеристики – вони зносостійкі.

В офісі компанії постійно діє виставка зразків продукції представники якої завжди проконсультують клієнта з питань серійної продукції, ознайомлять з новими зразками обмундирування і спорядження для ЗСУ.

- Костюм камуфльований «Комбат» «Multicam»
- Костюм камуфльований «Комбат» «А – Tacs AU»
- Костюм «Горка» «Multicam»
- Розвантажувальні системи, підсумки, аптечки
- Ремні брючні, тактичні
- Головні убори
- Натільна білизна
- Шеврони, фурнітура
- Спорядження різне

